

**T.C
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÖÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI**

**SURİYELİ GÖÇMENLERDE ADİL DÜNYA
İNANCI VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ:
HATAY İLİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Yusuf DOĞRU**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi İlbey DÖLEK**

**Temmuz, 2021
HATAY**

ÖNSÖZ

Son yüzyılın en büyük göç hareketlerinden biri olan Suriye göçü milyonlarca insanın yaşamına farklı şekillerde etki etmiştir. Bu çalışmaya başlamadaki temel motivasyonum hemen yanı başımızda gerçekleşen savaştan kaçarak Türkiye'ye göç eden Suriyeli göçmenlerin beraberinde getirdiği sosyal ve psikolojik sorunları anlamak ve çözümüne katkıda bulunmak olmuştur.

Bu çalışmada Hatay'daki Suriyeli göçmenlerin yaşadıkları zorunlu göç deneyimlerinin adil dünya inançlarına ve psikolojik iyi oluşlarına etkisi incelenmektedir. Bu çalışma ile Türkiye'de geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin yaşadıkları psikososyal süreçlere ışık tutulması ve bazı öneriler sunulabilmesi hedeflenmiştir.

Umberto ECO'nun "Bir Tez Nasıl Yazılır ?" adlı eserini okuyarak başladığım tez çalışmasının hayata geçirilmesindeki tüm aşamalarda ilgi ve desteğini esirgemeyen, motivasyonumu düşürmeden çalışmamda bana yardımcı olan, katkılarıyla ve yönlendirmeleriyle bu çalışmanın ortaya çıkmasında büyük emek sahibi değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi İlber DÖLEK'e, hayatımın birçok alanında olduğu gibi çalışmamın da yoğun zamanlarında bana yardımcı olmaktan çekinmeyen sevgili aileme ve değerli dostlarıma teşekkür ederim.

Yusuf DOĞRU

Temmuz, 2021

SURİYELİ GÖÇMENLERDE ADİL DÜNYA İNANCI VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: HATAY İLİ ÖRNEĞİ

Yusuf Doğru

Göç Araştırmaları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi İlbey DÖLEK

ÖZET

Göç, bireylerin ait olduğu yerlerden kopmasına ve alışık olmadıkları yeni bir ortamla etkileşime girmesine sebep olmaktadır. Bu etkileşim çok boyutlu olacağı için karşılaşılabilecek çeşitli sorunları da beraberinde getirebilmektedir. Bu anlamda göçmenler karmaşık bir sorun zincirinin ortasında kalabilmektedir. Bu çalışmanın ele aldığı konu Suriyeli göçmenlerin yaşayacakları psikososyal problemler göz önüne alınarak bu bireylerin adil dünya inancı ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın örneklemi Hatay ilinin Antakya, Reyhanlı ve Altınözü ilçelerinde yaşayan 18 yaş üstü okuma-yazma bilen 150 Suriyeli göçmenden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan Suriyeli göçmenlere Kişisel Bilgi Formu, Adil Dünya İnancı Ölçeği (ADIÖ) ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PIOÖ) uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; elli altı yaş ve üzeri bireylerin genel adil dünya inancı puanların diğer yaş gruplarından daha yüksektir. Eğitim durumlarına göre, lise mezunu olan katılımcıların hem kişisel hem de genel adil dünya inancının diğer eğitim düzeylerine sahip katılımcılara göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Katılımcıların medeni durumlarına göre, evli katılımcıların psikolojik iyi oluşlarının bekar ve boşanmış katılımcılara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Son olarak, Suriyeli göçmenlerin psikolojik iyi oluşları ile kişisel ve genel adil dünya inançları arasında pozitif yönlü yüksek bir ilişki olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimler: Göç, Suriyeli Göçmen, Adil Dünya İnancı, Psikolojik İyi Oluş

**INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN JUST WORLD
BELIEF AND PSYCHOLOGICAL WELL-BEING IN SYRIAN
IMMIGRANTS: THE SAMPLE OF HATAY**

Yusuf Doğru

Department of Migration Studies, Master Thesis, 2021

Supervisor: Assoc. Prof. İlbey DÖLEK

ABSTRACT

Immigration causes individuals to leave the places they belong to and interact with a new environment which they are not accustomed to. This interaction might be multidimensional. Therefore, it can bring along various problems to be encountered. In this sense, immigrants could be in the middle of a complex network of problems. The focus of this study is to examine the relationship between the "just world belief" and "psychological well-being" of these individuals, taking into account the problems that Syrian immigrants are experiencing in psycho-social areas. The sample of the study derived of 150 literate Syrian immigrants over the age of 18 who are living in Antakya, Reyhanlı and Altınözü districts of Hatay province. Personal Information Form, Just World Belief Scale (JWBS) and Psychological Well-Being Scale (PWBS) were applied to the Syrian immigrants who volunteered to participate in this study. According to the findings of the research; Individuals who are older than fifty six have higher scores in just world belief. According to their educational status, it is seen that the participants who graduated from high school had lower scores in both personal and general just world belief. According to the marital status of the participants, it was determined that the psychological well-being of married individuals was higher than the other groups. As a result, it was observed that there was a high positive correlation between the psychological well-being of the participants and their personal and general just world beliefs.

Keywords: Immigration, Syrian Immigrants, Just World Belief, Psychological Well-Being

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TABLolar LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1
1. Tezin Amacı ve Önemi	3
2. Tezin Kapsam ve Sınırlılıkları	3
3. Tezin Hipotezleri	4
4. Konu İle İlgili Araştırmalar	5

BİRİNCİ BÖLÜM GÖÇ VE SURİYELİ GÖÇMENLER

1.1. Göç Olgusu	8
1.2. Göç İle İlişkili Temel Kavramlar	10
1.2.1. Göçmen	10
1.2.2. Mülteci	10
1.2.3. Sığınmacı	11
1.2.4. Geçici Koruma	12
1.3. Göçün Sınıflandırılması	13
1.3.1. İç Göç	14
1.3.2. Dış Göç	14
1.3.3. Gönüllü Göç	15
1.3.4. Zorunlu Göç	16
1.4. Suriyelilerin Türkiye'ye Göçü	17
1.5. Göçün Psikososyal Etkileri	19
1.5.1. Göç öncesi	19
1.5.2. Göç sırası	20
1.5.3. Göç sonrası	20

İKİNCİ BÖLÜM

ADİL DÜNYA İNANCI VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ

2.1. Adil Dünya İnancı	22
2.1.1. Adil Dünya İnancı ve Kuramı.....	22
2.1.2. Kişisel ve Genel Adil Dünya İnancı	24
2.1.3. Adil Dünya İnancı ve Göçmenler	25
2.2. Psikolojik İyi Oluş	25
2.2.1. İyi Oluş ve Psikolojik İyi Oluş	25
2.2.2. Psikolojik İyi Oluşun Alt Boyutları	27
2.2.3. Psikolojik İyi Oluş ve Göçmenler.....	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli	31
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	31
3.3. Veri Toplama Araçları	31
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	32
3.3.2. Adil Dünya İnancı Ölçeği (ADİÖ)	32
3.3.3. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİÖÖ).....	32
3.4. İşlem.....	33
3.5. İstatistiksel Yöntem.....	33

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Katılımcıların Sosyodemografik Verilerine Ait Frekans Dağılımı.....	35
4.2. Değişkenlerin Normallik Analizi	37
4.3. Katılımcıların Sosyodemografik Değişkenleri İle Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular	37
4.4. Ölçekler Arası Korelasyon Analizleri.....	49

4.5. Katılımcıların Sosyodemografik Değişkenler ve Ölçek Puanlarına İlişkin Regresyon Analizi	49
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	50
KAYNAKÇA.....	54
EKLER.....	70
Ek 1: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayı.....	70
Ek 2: Kişisel Bilgi Formu	71
Ek 3: Adil Dünya İnancı Ölçeği (ADIÖ)	72
Ek 4: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	74
Ek 5: Gönüllü Katılım Formu	75
Ek 7: Adil Dünya İnancı Ölçeği – Arapça	77
Ek 8: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği – Arapça.....	78
Ek 9: Gönüllü Katılım Formu – Arapça.....	79
Ek 10: Adil Dünya İnancı Ölçeği (ADIÖ) Kullanım İzni.....	81
Ek 11: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Kullanım İzni	82

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmada kullanılan ölçeklere dair güvenilirlik analizi sonuçları

Tablo 2. Katılımcıların sosyodemografik verilerine ait dağılım tablosu

Tablo 3. Araştırmada ele alınan değişkenlerin puanların ortalamaları ve normallik varsayımlarına ilişkin betimsel istatistikler

Tablo 4. Katılımcıların cinsiyetlerine göre psikolojik iyi oluş puanlarında farklılaşmaya ilişkin Mann Whitney-U analiz tablosu

Tablo 5. Katılımcıların cinsiyetlerine göre kişisel adil dünya inancı puanlarında farklılaşmaya ilişkin Mann Whitney-U analiz tablosu

Tablo 6. Katılımcıların cinsiyetlerine göre genel adil dünya inancı puanlarında farklılaşmaya ilişkin Mann Whitney-U analiz tablosu

Tablo 7. Katılımcıların herhangi bir işte çalışma durumlarına göre psikolojik iyi oluş puanlarında farklılaşmaya ilişkin Mann Whitney-U analiz tablosu

Tablo 8. Katılımcıların herhangi bir işte çalışma durumlarına göre kişisel adil dünya inancı puanlarında farklılaşmaya ilişkin Mann Whitney-U analiz tablosu

Tablo 9. Katılımcıların herhangi bir işte çalışma durumlarına göre genel adil dünya inancı puanlarında farklılaşmaya ilişkin Mann Whitney-U analiz tablosu

Tablo 10. Katılımcıların Hatay’da herhangi bir yakını bulunma durumuna göre psikolojik iyi oluş puanlarında farklılaşmaya ilişkin Mann Whitney-U analiz tablosu

Tablo 11. Katılımcıların Hatay’da herhangi bir yakını bulunma durumuna göre kişisel adil dünya inancı puanlarında farklılaşmaya ilişkin Mann Whitney-U analiz tablosu

Tablo 12. Katılımcıların Hatay’da herhangi bir yakını bulunma durumuna göre genel adil dünya inancı puanlarında farklılaşmaya ilişkin Mann Whitney-U analiz tablosu

Tablo 13. Katılımcıların yaş gruplarına göre psikolojik iyi oluş puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Tablo 14. Katılımcıların yaş gruplarına göre kişisel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Tablo 15. Katılımcıların yaş gruplarına göre genel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Tablo 16. Katılımcıların eğitim durumuna göre psikolojik iyi oluş puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Tablo 17. Katılımcıların eğitim durumuna göre kişisel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Tablo 18. Katılımcıların eğitim durumuna göre genel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Tablo 19. Katılımcıların medeni durumlarına göre psikolojik iyi oluş puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Tablo 20. Katılımcıların medeni durumlarına göre kişisel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Tablo 21. Katılımcıların medeni durumlarına göre genel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Tablo 22. Katılımcıların nerede yaşadıklarına göre psikolojik iyi oluş puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Tablo 23. Katılımcıların nerede yaşadıklarına göre kişisel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Tablo 24. Katılımcıların nerede yaşadıklarına göre genel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Tablo 25. Katılımcıların ailelerinin gelir düzeylerine göre psikolojik iyi oluş puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Tablo 26. Katılımcıların ailelerinin gelir düzeylerine göre kişisel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Tablo 27. Katılımcıların ailelerinin gelir düzeylerine göre genel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Tablo 28. Katılımcıların kiminle beraber yaşadığına göre psikolojik iyi oluş inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Tablo 29. Katılımcıların kiminle beraber yaşadığına göre kişisel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Tablo 30. Katılımcıların kiminle beraber yaşadığına göre genel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Tablo 31. Ölçekler arası korelasyon analizleri

Tablo 32. Katılımcıların sosyodemografik değişken ve ölçek puanlarına göre psikolojik iyi oluş puanlarına ilişkin regresyon tablosu

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı

Şekil 2. Geçici Koruma Kapsamına Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı

KISALTMALAR LİSTESİ

ADİÖ: Adil Dünya İnancı Ölçeği

AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

Akt: Aktaran

Bkz: Bakınız

DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü

f: frekans

GİGM: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

H: Hipotez

JWBS: Just World Belief Scale

N: Kişi Sayısı

p: Anlamlılık Düzeyi

PİÖÖ: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

PWBS: Psychological Well-Being Scale

r: Korelasyon Katsayısı

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

Ss: Standart Sapma

Sd: Serbestlik Derecesi

X: Ortalama

vb: ve benzeri

vd: ve diğerleri

vs: vesaire

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

%: Yüzde

GİRİŞ

Toplumsal değişim ve dönüşümün en önemli sebep ve sonuçları arasında yer alan göç (Ekinci ve Tuncel, 2015:10); savaş, ekonomik buhran, hastalık, siyasi gerilim, toplum düzeninin bozulması gibi durumlarda, bireylerin aile ya da toplum olarak, bulundukları vatani ya da bölgeyi terk ederek farklı bir ülkeye veya bölgeye taşınma durumudur (Çağlayan, 2006). Göç süreci çok çeşitli olayları ve birtakım aşamaları içeren, kişinin bireysel, sosyal ve psikolojik durumları başta olmak üzere topluma dair her şeyi etkileyebilen bir olgudur (Tümtaş ve Ergun, 2016: 1349). Göç eden kişilerin birçoğı daha iyi yaşam şartlarına sahip olabilmek adına yurt içinde veya yurt dışında yeni bir hayat kurma gayesine girmektedir. Bireylerin göç öncesi hazırlık eksikliği, yeni gidecekleri mekânda yaşadıkları adaptasyon zorlukları, göç ettikleri şehirdeki yerel sistemin karmaşıklığı, gelir düzeylerinin düşük olması, yetersiz beslenmeleri, iş biçimi değişikliği, iş yeri değişikliği, iklim, okul değişikliği, dil ve kültürel farklılıklar göçmenleri bu süreçte olumsuz etkilemektedir (Civan ve Gökalp, 2011: 235). İnsanlar iyi bir hayat sürdürebilmek adına köyden kente, az gelişmiş veya gelişmemiş ülkelere daha gelişmiş ülkelere yönelmekteyken; başta savaş ve çatışmalar olmak üzere can güvenliği gerekçeli nüfus hareketleri de kitlesel göçlere sebebiyet vermektedir (Muharrem ve Hamza, 2004: 218). Göç sonrası dönemde bireyin yaşamaya başladığı yeni çevre ile kendi doğup büyüdüğü çevre arasında benzerliğin olmaması uyum problemlerini beraberinde getirmektedir. Bireyin alıştığı toplumdan uzaklaşmasıyla birlikte yabancılaşma, yalnızlaşma duygusu, yakınlarının eksikliği, pişmanlık ve kendini değersiz görme duyguları yoğun stres yaşamalarına neden olmaktadır. Göçmenlerin, göç ettikleri bölgeler ile ilgili beklentilerinin yüksek olması ve bu beklentilerin hayal kırıklığıyla sonuçlanması yine ruh sağlıklarının olumsuz etkilenmesine sebebiyet vermektedir (Topçu ve Başer, 2006: 38). Birçok ülkede karşılaşılan zorunlu göç ve istemsiz yer değiştirme durumu göçmen, mülteci ve sığınmacı grupların hem ruhsal hem de fiziksel sağlıklarında problemler yaşamalarına neden olmaktadır. Bu süreç bireylerin travma yaşamasına yol açabilmektedir (Bağcı ve Canpolat, 2019: 150).

Terk edilen ve yerleşilen yer arasındaki farklılıklar, göç etmenin sebepleri ve işleyiş sürecinde farklılıklar her göçü bir diğ erinden ayırır (Yılmaz, 2014: 1692). Türkiye'ye göç eden Suriyeliler açısından ise bu durum, bir yandan kendi ülkelerinde

yaşamış oldukları kayıp ve savaşlar sonucunda deneyimledikleri travmatik yaşantılar, bir yandan da göç ettikleri ülkeye uyum aşamasında yaşadıkları problemler ile beraber daha da ciddi bir sorun teşkil etmektedir (Demirbaş ve Bekaroğlu, 2013: 12). Göç olgusu, gerçekleşme nedeni ne olursa olsun hem göçmenlerin hem de göç alan yerleşim birimlerinin birtakım problemler yaşamasına ve her alanda büyük dönüşümlere sebep olmaktadır (Tümtaş ve Ergun, 2016: 1349). Suriye’de yaşanan iç savaştan kaçarak Türkiye’ye sığınan Suriyeli göçmenler “kitlemel sığınma” kategorisinde Türkiye’de bulunmakta ve “geçici koruma ilkesiyle” konaklama alanlarında sığınmacı statüsünde yaşam sürmektedirler. Bu durum, onların hukuki olarak da bir uyum sürecine tabi olduklarını ve mülteci olarak değerlendirilmediklerini göstermektedir (Yıldız, 2013: 145).

Adalet kavramı geçmişten günümüze kadar insanlığın zihnini meşgul eden en temel durumlardan birisi olmuştur (Akgün, 2019: 2229). Bireyler yaşadıkları, tanık oldukları veya başkaları tarafından duydukları birçok olayın ne derece adil olduğuyula ilgili düşünür ve karar verirler. İnsanların dünyanın adil olduğuyula alakalı bir yanılısama yaşadıklarını belirten Adil Dünya İnancı Kuramı ilk olarak Lerner (1980) tarafından ortaya atılmış ve böylelikle adil dünya inancı teorisi olarak yerini almıştır Lerner’in adil dünya inancı kuramına göre bireyler, bütün insanların genel olarak hak ettiğini yaşadığı, iyi olanların ödüllendirilip kötü olanların cezalandırıldığı ve dünyanın adil bir yer olduğu konusunda güdülenmiştir (Lerner, 1980). Türkiye’de görünürlüğü en yüksek azınlık gruplarından biri de Suriyeli sığınmacılardır. Savaş, göç ve evini kaybetme herkesin başına bir anda gelebilecek durumlar olduğu için bu durumun bireylerin adil dünya inancını sarsması muhtemeldir (Kanık, 2021: 1). Adil dünya inancında, diğerlerinin başlarına gelen olayların ne kadar adil olduğuyula ilgilenilmesi “genel adil dünya inancı” olarak sınıflandırılırken, kişinin kendi başına gelen olayların adilliğinin değerlendirilmesine ise “kişisel adil dünya inancı” adı verilmektedir (Dalbert, 1999).

Adil dünya inancı çoğu zaman kişileri, dünyanın tutarlı ve düzenli bir yer olduğu düşüncesine yönlendirir. Bu inancın tam karşıtı olaylarla karşı karşıya kalındığında kişi ters düştüğü durumu makul hale getirmek gayesiyle birtakım psikolojik hamlelerle olayları yeni baştan değerlendirir (Kaya, Kıran ve Çakmak, 2020: 1062).

Ruh sağlığında olumsuz durumların yanında olumlu durumları inceleme arzusu da giderek artmaktadır. Psikolojik iyi oluş, hayat boyunca karşılaştığımız varoluşsal durumları (kişisel gelişim, anlamlı amaçları sürdürme gibi) yönetme ve yönlendirme olarak tanımlanmıştır (Telef, 2013: 374). Psikolojik iyi oluş ile uluslararası göç bağlamında yapılan çalışmalarda, çeşitli değişkenlerin bireylerin psikolojisine doğrudan etki ettiği görölmektedir (Tip, Brown ve ark., 2019).

1. Tezin Amacı ve Önemi

Göç, bireylerin ait olduğu sistemden kopmasına ve alışık olmadıkları yeni bir sistemle etkileşime girmesine sebep olmaktadır. Bu etkileşim çok boyutlu olacağı için karşılaşılacak çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu anlamda göçmenler karmaşık bir sorun ağının ortasında kalmaktadır (Türker ve Tokur, 2019: 376). Bu çalışmanın ele aldığı problem Suriyeli göçmenlerin psikososyal alanlarda yaşayacakları problemler göz önüne alınarak bu bireylerin adil dünya inancı ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Ayrıca Suriyeli göçmenlerin kişisel ve genel adil dünya inancı ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, Türkiye'ye göç etme tarihleri gibi sosyodemografik özelliklerine göre farklılaşma durumunun da incelenmesi amaçlanmıştır.

Sığınmacıların yaşam algılarına, psikososyal uyum süreci ile birlikte göç öncesi ve sonrası yaşadıkları travmatik deneyimlere ilişkin yurt içi ve yurt dışında birden çok araştırma yapıldığı görölmektedir. Ancak adil dünya inancı ve psikolojik iyi oluşun incelendiği araştırmalar kısıtlıdır. Literatür incelendiğinde adil dünya inancı ile ilgili yapılan çalışmaların dezavantajlı gruplar arasından seçilen ve çoğunlukla kronik rahatsızlığı olanlar, özel gereksinimli bireyler ve aileleri, cinsel yönelimi farklı olan bireyler ve kadınlar ile yapıldığı görölmektedir. Bu gruplardan farklı olarak göçmenlerde ve özellikle güncel bir toplumsal gerçeklik olan Suriyeli göçmenlerde adil dünya inancı ile ilgili çalışmalara rastlanılmamaktadır. Buradan hareketle bu çalışma, bu eksikliğin doldurulması açısından ayrıca önem arz etmektedir.

2. Tezin Kapsam ve Sınırlılıkları

Bu tezde Hatay'daki Suriyeli göçmenlerin adil dünya inancı ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki incelenecektir. Hatay'ın Antakya, Reyhanlı ve Altınözü ilçelerinde yaşayan Suriyeli göçmenler araştırma alanına girmektedir.

Bu tezin sınırlılıkları ise şu şekilde sıralanabilir:

- 1) Bu araştırma sadece Hatay'daki Suriyelilerle sınırlıdır.
- 2) Araştırma Adil Dünya İnancı Ölçeği ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.
- 3) Araştırma Hatay'daki Suriyeli göçmenlerle belirli bir zaman diliminde yapıldığı için kesitsel bir nitelik taşımaktadır. Bu noktada araştırmanın kesitsel olması bir diğer sınırlılıktır. Kesitsel araştırmaların temel sınırlılığı, tek bir tarihsel bağlama sahip olmalarıdır. Boylamsal araştırma bir araştırma grubunu farklı zaman dilimlerinde tekrar tekrar incelenmesidir. Boylamsal bir çalışma ile araştırmaya konu olan değişkenlerin zaman içerisindeki değişimi başka bir araştırmanın konusu olabilir (Babbie, 2014).

3. Tezin Hipotezleri

Bu araştırmanın genel amacı Hatay'daki Suriyeli göçmenlerin adil dünya inancı ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda 5 hipotez belirlenmiştir.

H1: Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, Türkiye'ye göç etme tarihi, yaşanılan yer vb.) göre psikolojik iyi oluş puanları farklılık gösterir.

H2: Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, Türkiye'ye göç etme tarihi, yaşanılan yer vb.) göre genel adil dünya inancı puanları farklılık gösterir.

H3: Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, Türkiye'ye göç etme tarihi, yaşanılan yer vb.) göre kişisel adil dünya inancı puanları farklılık gösterir.

H4: Katılımcıların psikolojik iyi oluş puanları ve adil dünya inancı puanları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H5: Katılımcıların adil dünya inancı puanları psikolojik iyi oluş puanlarının bir yordayıcısıdır.

4. Konu İle İlgili Araştırmalar

Adil dünya inancı, kişilerin yaşadıkları olayları hak ettiklerine ve hak ettiklerini elde ettiklerine inanma eğilimi taşıdıklarını ve bu eğilimi korumak adına kendi düşünce yapılarını buna göre organize ettiklerini savunur (Giray, 2009: 30). Yapılan literatür incelemesinde Sadiq ve Bashir (2015), Pakistan'ın Punjab eyaletindeki 21 farklı şehirde yaşamakta olan 153 trans birey üzerinde, algılanan ayrımcılık ve depresyon arasındaki ilişkide adil dünya inancının düzenleyici etkisini araştırmışlardır. Yapılan çalışmalar sonucunda, Kişisel adil dünya inancının algılanan ayrımcılık ve depresyon arasındaki ilişkiyi ılımlaştırdığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgu, yüksek düzeydeki kişisel adil dünya inancının ayrımcılıktan kaynaklanan depresyonun semptomlarını azalttığını ve kişilerin yaşadıkları problemleri çözmeye yardımcı olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Otto ve ark. (2006) Almanya'da sel afeti mağdurlarıyla yaptıkları bir çalışmada mağdurların adil dünya inançlarının herhangi bir psikolojik bozukluk ile ilişkisi olup olmadığını incelemişlerdir. Sonuçlar değerlendirildiğinde sel afeti yaşayan kişilerden adil dünya inancı yüksek olanların psikolojik problemleri daha az çıkmıştır.

Kim ve Park (2018), 24-62 yaş aralığında bulunan 230 Koreli evli kadın ile gerçekleştirdikleri araştırmalarında, adil dünya inancının, algılanan cinsiyet ayrımcılığı ile öz saygı arasındaki ilişkide düzenleyici etkiye sahip olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.

Srivastava ve Yun (2018), 157 işyeri çalışanıyla yaptıkları araştırmada, psikolojik sözleşme ihlalleri ile Kişisel yaratıcılık arasındaki ilişkide adil dünya inancının düzenleyici etkisini ele almışlardır. Yapılan analizler neticesinde, psikolojik sözleşme ihlalleri ile Kişisel yaratıcılık arasındaki ilişkide adil dünya inancının düzenleyici etkiye sahip olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. İlgili bilim insanları bu bulguyu, psikolojik sözleşme ihlallerine maruz kalan adil dünya inancı yüksek olan çalışanların ihanete uğradıkları algısına kapılacakları ve kin ve intikam duygusuyla hareket edecekleri için diğerlerine nazaran yaratıcılık düzeylerinin düşük seyredeceği şeklinde yorumlamışlardır.

Dzuka ve Dalbert (2006), yetişkin bireylerle yaptıkları bir araştırmada adil dünya inancı ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Öznel iyi oluş

düzeyleri yüksek olan yaşlı bireylerin adil dünya inancı düzeyleri yüksek, öznel iyi oluş düzeyleri düşük olan yaşlı bireylerin adil dünya inançları düşük bulunmuştur. Çıkan sonuçlar literatürde yer alan adil dünya inancının ruh sağlığını korumada aktif görev aldığı şeklinde yorumlanmıştır.

Almanya’da yaşayan, engelli çocuğu olan işsiz kadınlar ve Almanya’da üniversite eğitimine devam eden öğrencilerin katılımcı olduğu bir çalışmada katılımcıların adil dünya inançları, psikolojik iyi oluşları ve yaşam doyumu düzeyleri araştırılmıştır. Çalışmada annelerden oluşan katılımcılar, başlarına gelen olaylardan dolayı mağdur olanlar; öğrencilerden oluşan katılımcılar ise mağdur olmayanlar olarak gruplandırılmıştır. Araştırmanın bulguları incelendiğinde adil dünya inancı puanları yüksek olan katılımcıların psikolojik iyi oluşlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mağdur annelerin psikolojik iyi oluşlarıyla yaşam doyumları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye ulaşıldığı görülmüştür (Dalbert, 2001).

Farklı okul türlerinde eğitime devam etmekte olan 928 lise öğrencisiyle yapılan çalışmada psikolojik iyi oluş, mükemmeliyetçilik ve ihtiyaç doyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Lise öğrencilerinde psikolojik iyi oluş, mükemmeliyetçilik ve ihtiyaç doyumu arasında anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir (Küçü, 2018).

Demirtaş (2016) çalışmasında, cinsiyete göre psikolojik iyi oluşun farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeyi hedeflemiştir. Çıkan sonuçta cinsiyete göre psikolojik iyi oluşun farklılaşmadığı bildirilmiştir. Bunun nedeni olarak kadın ve erkeklerin yaşamlarına bir anlam yükleyerek belirli hedefler için uğraştıkları, sosyal ortamlarda kendilerinin farkında olarak aktivitelere katıldıkları gösterilmektedir. Çalışma yılına göre, psikolojik iyi oluş düzeylerinin farklılaştığı, çalışma yılı arttıkça psikolojik iyi oluş düzeyinin de arttığı bildirilmiştir. Bu durum çalışma yılına bağlı olarak kişilerin kendilerini çalıştıkları alanda yeterli görmesine ve yapabileceklerinin farkında olmasına bağlanmıştır. Medeni durum değişkenine göre psikolojik iyi oluşun farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Bu durumun kişinin sahip olduğu kimliğiyle barışık olduğu ve mutlu bir yaşam sürdüğünün göstergesi olduğu ifade edilmiştir.

Gönenç (2019) 15-17 yaşlarındaki ergenlerde şükür ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, ergenlerin psikolojik iyi oluş hali ile durumsal şükür ve sürekli şükür ifadeleri ile tüm alt boyutları arasında pozitif yönde

anlamli ilifkiler olduğunu göstermiştir. Segrin ve Taylor (2007) yaptıkları çalışmada, sosyal beceri ve psikolojik iyi olma ile diğer insanlarla olumlu ilifkiler arasındaki ilifkiye aracılık edip etmediğini belirlemek istemişlerdir. Araştırma 18-87 yaş aralığındaki 703 yetişkin üzerinde yapılmış, sonuçta sosyal becerilerin, psikolojik iyi oluşun tüm göstergeleriyle pozitif ilifkisi saptanmıştır.

Jahic (1999) tarafından Türk ve Bosnalı  niversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada adil dünya inancı ve psikolojik iyi oluşla ilifkisi incelenmiştir. Adil dünya inancı ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif bir ilifki bulunmuştur.

Bu  alışma, adil dünya inancı ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilifkinin incelenmesi konusunda diğer çalışmalarla benzer yönler taşısa da çalışmanın örnekleme açısından farklı bir niteliğe sahiptir. Ülkemizde göçmenlerle özellikle de yoğun bir nüfusa sahip olan Suriyeli göçmenlerde adil dünya inancı ve psikolojik iyi oluş konusuna odaklanması nedeniyle  zg n bir nitelik taşımaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ VE SURİYELİ GÖÇMENLER

1.1. Göç Olgusu

Göç insanlık tarihinin başlangıcından bu yana varlığını koruyan bir olgudur. İnsanlığın geçmişinde köleleştirme, fetih ve sürgün hâkimken, bizim tarihimizde bu durumun yerini göç almıştır. Göç kişilerin bir yerden başka bir yere geçici ya da kalıcı ikameti anlamına gelir. Göç, siyasi, ekolojik, ekonomik ya da kişisel nedenlerle, bir yerden daha farklı bir yere yapılan ve kısa, orta ya da uzun süreli geriye dönüş ya da kalıcı, yerleşim hedefi güden kültürel, toplumsal ve coğrafik bir yer değiştirme hareketi olarak tanımlanmaktadır (Yalçın, 2004: 13).

Farklı disiplinlerden bilim insanları, değişik yorumlarla göçü farklı şekillerde tanımlamışlardır. Her bilim dalı, göç olgusunun daha iyi değerlendirilmesi ve anlaşılabilmesi için katkıda bulunmuşlardır. Sosyologlar, sosyal ve beşerî etkilerin önemi üzerine odaklanmış, göç eden bireylerin sosyal uyum süreçlerinde olası karşılaşılabilecekleri zorlukları inceleme alanlarına eklemişlerdir. Coğrafyacılar, göç olgusunu mekânsal olarak incelemiş, siyasetçiler de göçün vatandaşlık ve egemenlik etkilerinin önemine vurgu yapmışlardır. Tarihçiler ise göç olgusunu; göç eden bireylerin farklı zamanlarda yaşamış oldukları deneyimler üzerinden empati kurabilmesi olarak tanımlamışlardır (Hollifield, 2000). Ekonomistler ise, göçün bireyler üzerindeki ekonomik etkilerine odaklanmışlardır. Evrimci teoriye inananlar; her bireyin bir göçmen olduğunu savunur (Bodvarsson ve Van Den Berg, 2009). Tümertekin ve Özgüç (2016), göçü bir yönetsel sınırın terk edilmesi ile oturma yerini kalıcı olarak veya uzun süreli değiştirme durumu olarak tanımlamıştır. Ortaylı'nın (2005) göçe bakış açısı; bireylerin topluluk olarak yaptıkları temel bir davranış olduğu ve bu davranışın sonsuza kadar devam edeceği şeklindedir.

Göç, insanlığın var olduğu ilk dönemlerden başlayarak farklı şekil ve isimlerle günümüze kadar yaşanmaya devam eden bir durum olmuştur. Tekerleğin icat edilmesinden, yazının bulunmasından, salgın hastalıklarının tedavisine, sosyo-ekonomik gelişmelere kadar insanlık yararına öğrenilen birçok şeyin farklı coğrafya ve kültürlerle taşınmasında göçlerin büyük bir etkisi vardır. (Yılmaz, 2014: 1686).

Göçler, daha önce keşfedilmeyen kaynakların bulunduğu bölgelere dağılma şeklinde meydana gelmiştir. Böylece, insanlar daha iyi yaşam şartlarına ulaşmayı hedeflemişlerdir (Yaman ve Güç, 2018).

Göç, önceleri sadece bir yer değiştirme hareketi olarak değerlendiriliyor olsa da sebep ve sonuçları incelendiğinde, birey ve göç edilen toplum üzerinde büyük kapsamlı değişikliklere sebebiyet vermektedir. Bireylerin yer değiştirmeleri farklı kültür ve bireylerin birbirleriyle etkileşim haline girmesine neden olmaktadır. Bu etkileşimler de zaman içinde kültürleşmeleri meydana getirmiştir. Göç her ne kadar tek seferde yaşanan bir durum gibi gözüксе de aslında karmaşık bir olgudur. Nereden nereye yapılırsa yapılsın, göç kişileri yoğun stres altında bırakabilir. Bireyler ister tek başlarına isterlerse de aileleriyle birlikte seyahat etsin, yeni geldikleri ülkenin onları nasıl karşıladığı, yasal statüleri ve ekonomik faktörler göçe uyum sağlamalarında rol oynar. Aynı kültür içinde hareket eden insanlar bile, (örneğin köyden kente göç gibi), stres ve yabancılaşma duyguları yaşayabilirler. Göç öncesi ve sonrası süreçteki sosyal çevre ve sosyal destek gibi koruyucu faktörlerin yokluğu, patojenler olarak işlev görerek ruh sağlığının bozulması olasılığını artırır. Bunların yanında, bireylerin kişilik özellikleri, kültürleri, bireysel istekleri ve oynadıkları rollerdeki performansları ve inançları da ruh sağlığına etki eden faktörlerdir (Bhugra ve Becker, 2004).

Göç, ülke içinde ya da farklı bölgeler veya farklı ülkeler arasında gerçekleşebilir. Tüm bu göç türleri, bireyin çevresini ve çevre ile ilişkilerini etkileyen farklı kayıplar doğurabilir. Birey için ise üç çevre/ortam seviyesi mevcuttur: genetik gibi temel özellikler, tarihi ve yaşam deneyimleriyle bireyin iç şemasını oluşturan mikro-çevre; aile, akrabalar, arkadaşlar, mahalle ve okuldan oluşarak bireyi çevreleyen ve yakın ortamı ifade eden makro-çevre ve yerel ülkenin kültürünü ve geleneklerini içeren mega-çevre. Bu seviyeler arasındaki mükemmel etkileşim ve karşılıklı girdi çıktılar, iyi olmanın ve zihinsel uyum duygularına ulaşmanın temelini oluşturur (Albaldawi, 2002).

Göçle bağlantılı olarak yaşanan kayıplar bu seviyeler arasındaki etkileşimi olumsuz etkiler. Yerli ve bölgesel göç türlerinde, birey genellikle makro-çevreyi kaybetmesine rağmen mega ortamdan hala destek alır. Ülkeler arasında yapılan göçlerde ise hem makro hem de mega ortamda kayıplar yaşanır. Bu nedenle, uluslararası gerçekleştirilen göç genellikle bireyi olumsuz etkileyen ve yaşanan

değişiklikler konusunda bireyi daha savunmasız hale getiren daha derin bir psikososyal krizin ortaya çıkmasına sebep olur (Al-Baldawi, 2002). Ayrıca bu üç seviye ile birlikte politik ve ekonomik sebeplerden kaynaklanan stres kişilerin mental durumu üzerinde farklı etkiler yaratır (Bhugra ve Ayonrinde, 2004). Gerçekleşen her göçün; kendine has sebeplerinin olması, her göçün içeriğinin, yaşanma biçiminin ve gerçekleşme şeklinin birbirinden bağımsız olması, sosyolojik açıdan göçe dair ortak ve bütünlüyci bir tanımın geliştirilmesini zorlaştırmaktadır. Göç, zaman içerisinde niteliği değişse de etkilediği yapı ve aktörler aracılığıyla her zaman özgünlüğünü korumuş bir olgudur.

1.2. Göç İle İlişkili Temel Kavramlar

1.2.1. Göçmen

Uluslararası ölçekte, evrensel olarak kabul edilmiş bir ‘göçmen’ tanımı bulunmamaktadır. Göçmen; daha iyi yaşam koşulları oluşturmak amacıyla, herhangi bir zorlama ya da dayatma olmaksızın kendi iradesiyle yasal veya yasadışı yollarla yabancı bir ülkede bir seneden fazla yaşayan kişileri tanımlamaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2015). Göç sonrası göçmenlerin yeni ikamet ettikleri bölgelerde yaşadıkları problemlere göçmen sorunları denilmektedir (Demirtaş, 2009: 39).

Bireyin yaşadığı ülkede veya bölgede ekonomik refahın olmaması ve sosyal koşulların yetersiz olmasından kaynaklı göç edenler, ekonomik göçmenlerdir. Bu kişiler mültecilere sunulan haklardan yararlanamazlar (Olçay, 2012: 232). Göçmenler, daha makul olanaklarda yaşayabilmek adına yaşamakta oldukları coğrafyadan kendi hür iradeleriyle ayrılabilirler. Bu noktada göçmenleri, mülteci ve sığınmacılardan ayıran temel nokta daha refah yaşam koşullarına sahip olmak adına yaşadığı yerden ayrılmış olmalarıdır (Ünal, 2014).

1.2.2. Mülteci

Mülteci ifadesi ırk, din ve politik ideolojilerden dolayı kendi ülkesini zulüm, şiddet ve hapis cezasından kurtulmak için terk edenleri kapsamaktadır (Farbey ve ark., 2006). Kısacası baskı sonucu ülkesini terk etmek zorunda kalan kişi mülteci olarak tanımlanır. “1951 Cenevre Sözleşmesi” (1951 Refugee Convention) adı altında mülteci kavramının tanımı yapılmış ve “Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Sözleşme” (Convention Relating to the Status of Refugees) imzalanmıştır (Uzun, 2015: 109).

Türkiye’deki mevcut yasalara göre mülteci kavramı yalnızca Avrupa ülkelerinden gelen kişileri temsil etmektedir. Üçüncü ülkelerinden Türkiye’ye göç edenlere sığınmacı statüsü verilir ve bu bireyler, mülteci olarak anılmamaktadır (Ünal, 2014).

Göçmen ve mülteci olguları her ne kadar aynı anlama geliyor gibi görünse de iki kavram arasında ciddi farklar vardır. İlk olarak, mülteci ülkesini terk etmeye zorlanıyor iken göçmenin gönüllü olarak ülkesini terk etmektedir. Yani göçmen daha iyi bir hayat için ülkesini terk ederken; mülteci baskı, zulüm, savaş ve şiddetten kaçmıştır. İkinci olarak, göçmen göç etme sürecinden önce buna kendini psikolojik ve ekonomik olarak hazırlamak için daha fazla vakit bulurken mülteci ayrılacağından habersizdir. Üçüncü noktada, göçmenin evinden ayrılması onun için daha az travmatik olaylara bağlıyken mültecinin ülkesinden ayrılması savaş ve şiddetin yaratmış olduğu yıkıcı durumlara bağlıdır. Dördüncüsü, yukarıda bahsedilen sebeplerden dolayı göçmen memleketini tekrar ziyaret etme olasılığına sahip olabilir ve bu durum göçmende “aidiyet bağı” devam ettirir. Mülteci ise göçmene kıyasla bu olasılığa çok daha az sahiptir ve kaybolan “aidiyet bağı” ile başa çıkmak zorundadır. Son olarak da göç öncesi süreç ve göç sürecinden ziyade iki grubun göç sonrasında yeni geldikleri ülkedeki karşılanma şekilleri önem arz eder. İlk grup olan göçmenin yeni geldiği ülkedeki sosyo-politik durumu ve nüfus tarafından karşılanma şekli mülteciye kıyasla, her ikisine de şüpheyile yaklaşılsa da daha fazla konukseverliği ve daha az gönülsüzlüğü içinde barındırır (Akhtar, 2018).

1.2.3. Sığınmacı

Sığınmacı, mülteci statüsü kazanmak gayesiyle başvuruda bulunmuş olan fakat yaptığı başvuru ile ilgili henüz karar verilmemiş bireyleri tanımlar. Başka bir diğer deyişle sığınmacı, mülteci olma yolundaki kişidir (Perruchoud ve Redpath, 2011).

Çağımızda çoğunlukla az gelişmiş ülkelerde yaşamakta olan bireyler grup veya kitleler şeklinde sığınma talebinde bulunmaktadırlar. Bu insanlar maruz kaldıkları eziyetten, yaşadıkları ekonomik buhrandan, yaşam alanlarının yıkılmasından ve yaşam mücadelesi vermekten kurtulmak amacıyla sığınma talebinde bulunurlar (Castles, 2000). Sığınmacı ve mülteci kavramları genellikle birbirleri yerine kullanılan ve çok benzetilen kavramlardır. Ancak sığınmacılar, mülteciler gibi uluslararası standartlarda

koruma aramakta olan ve statüleri henüz resmi bir şekilde tanınmamış kimselere verilen isimdir (Uluslararası Af Örgütü, 2009:5).

1.2.4. Geçici Koruma

Birtakım nedenlerden dolayı vatandaşı olduğu ülkeyi terk etmek durumunda kalmış, vatandaşı olduğu ülkeye geri dönebilme şansı bulunmayan, kısıtlı zamanla birey ya da grup olarak gelen, uluslararası standartlarda korunma başvurusu bireysel olarak değerlendirilmeye alınmayan yabancı uyruklu bireylere sağlanan korumayı tanımlamaktadır (Altunok, 2017: 299). Geçici korumanın sağladığı üç önemli durum vardır. Bunlar; ilk olarak geçici korumada olan kişinin güvenli yere ulaştırılması, kişiyi geri gönderme kuralının faaliyette olması ve temel ihtiyaçlarının karşılanıyor olmasıdır (GİGM, 2015).

Geçici koruma, 2014 tarihli “Geçici Koruma Yönetmeliği” nin 3. Maddesi uyarınca “Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan korumayı” ifade etmektedir. İlgili yönetmelik doğrultusunda Türkiye’deki Suriyeli nüfusun hukuki statüsü de “Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler” olarak düzenlenmiştir (Sariteke, Kahraman ve Aydın, 2018: 394).

Şekil 1.

Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı

İL	GBM ADI	GBM MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
ADANA (1)	Sarıçam	18.938	18.938
HATAY (3)	Altınözü	2.546	8.803
	Yayladağı	3.435	
	Apaydın	2.822	
KAHRAMANMARAŞ (1)	Merkez	10.131	10.131
KİLİS (1)	Elbeyli	8.393	8.393
OSMANİYE (1)	Cevdetiye	8.809	8.809
TOPLAM	55.074		
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ DIŞINDA BULUNAN SURİYELİ SAYISI		3.633.019	

Kaynak: GİGM, 2021

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nden elde edilen bilgilere göre, geçici koruma kapsamında Suriyelilerin geçici barınma merkezlerine göre dağılımı incelendiğinde Hatay'da toplamda 8,803 Suriyeli göçmenin olduğu görülmektedir (Şekil 1).

1.3. Göçün Sınıflandırılması

Literatüre bakıldığında, göç türlerine göre farklı sınıflama ve kavramlaştırmalara rastlamak mümkündür (Çağlar, 2018). Göçlerin, göçmen grupların özelliklerine bağlı nitelendirildiğinde grup olarak yapılan göç ve bireysel olarak yapılan göç olarak ikiye ayrıldığı söylenebilir (Özkalp, 1995). Grup göçü; literatüre bakıldığında eski zamanlarda görülen, çoğunlukla ilkel toplumların yaşam modelinde rastlanan, bir bölgeden başka bir bölgeye olan yer değişikliği ya da hareketlilik olarak tanımlanmıştır. Dünya çapında görülen, bireysel veya grup göçü ise insanların gelişmekte olan veya gelişmemiş bölgelerden, gelişmiş bölgelere doğru gerçekleştirdiği göçtür. Ayrıca göçleri, neden-sonuç ilişkilerine bakılarak, iç ve dış göç, gönüllü ve zorunlu göç, kısıtlı ya da sürekli göç şeklinde de sınıflandırmak mümkündür (Çağlar, 2018: 33).

Ekonomik, sosyal ve siyasi yansımaları; savaş, doğal veya doğal olmayan afetler, terör, sürgün gibi güvenlik tehditlerinin oluşturduğu kaygılarından dolayı ortaya çıkan zorunlu ya da zorlamalı göç tiplerinden farklı olan ve sürece yayılan bir başka tür de gönüllü göçtür (Çobanoğlu, 1996). Daha iyi bir yaşam düşünmesinden dolayı, insanın bulunduğu mekânları bırakıp başka yere yerleşmesine karşılık gelen gönüllü göç için, ekonominin, refahın belirleyiciliğinin söz konusu olduğu söylenebilir. İnsanın önceliğinin güvenliğini sağlayacak bir yerleşke arayışının ön planda olduğu zorunlu göçlerde ise çoğu zaman politikalar daha belirleyici bir unsur olmaktadır. Göçlerin gönüllü veya zorunlu olmasının yanında etki boyutu açısından önemli belirleyici bir diğer unsur da göçün sayısal büyüklüğüdür. Uzun süreçte bireysel veya küçük çaplı göçlerin, kısa sürede ise büyük kitlesel göçlerin etki boyutuna bakıldığında değişen sonuçların görüldüğü saptanmıştır. Genellikle ülke yönetenlerin baş etmede sıkıntı çektiği veya baş edemediği kitle göçleri çoğu zaman mekânsal, siyasi ve sosyal karmaşanın oluşmasına olanak vermektedir (Li ve Frieze, 2012: 5-8).

Göç ederek yeni yerleşim yerleri edinen bireyler, bir anlamda yeni yerlerine alışmaya ve kendilerini var etmeye çalışırken diğer taraftan yaşam mücadelesi

verdikleri, maddi ve manevi sahip olduklarını koruma çabası içerisinde oldukları söylenebilir. İnsanın hem psikolojik hem de sosyolojik açıdan dinamik ve çalkantılı bir yaşam sürmesinin zorunlu bir hal aldığı, bireylerin hayata tutunmalarını, var olmak ve kazanabilme adına çok yönlü bir yaşam mücadelesinin içinde olmasını da yanında getirmektedir (Cengiz, 2010: 187).

Aynı özellikleri taşıyan toplum ve kesimlerden bireylerle daha güçlü bir dayanışma ilişkisi kurarak birlikte hareket etmek, göçmenlerin göçtükleri yeni yerleşim yerlerinde yaşam mücadelesi verip hayata tutunabilmesi ve güçlü olması açısından elzemdir. Ayrıca bakıldığında göçmenlerin, riske girme düzeyinin yerleşik insanlara göre çoğu zaman daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çünkü kaybedecekleri az şeyi, buna karşın kazanabilecekleri birçok şeyleri bulunmaktadır. Risk almadaki bu yükseklik, göçmenler açısından düşünüldüğünde güçlü bir yenilenme ve dinamik bir yapıya bürünmelerine ve aynı zamanda kendilerine yeni fırsat alanları açma gibi hayati katkılar sağlamaktadır (Ekinci ve Tuncel, 2015: 15).

1.3.1. İç Göç

Nüfusun değişmediği fakat ülke içinde yapılan, iki ayrı nüfus sayımı sırasındaki ikametgâh farkıdır (Parasız ve Bildirici, 2002: 139). Bir başka tanımda iç göçlerin şekli, ülkenin ekonomik, sosyodemografik ve kültürel yapılarına göre kırdan kıra, kırdan kente, kentten kente veya kentten kıra şeklinde değişkenlik göstermektedir (Bayraklı, 2007: 19).

İç göçler kendi aralarında çeşitlilik göstermektedir. İç göç türlerinden en yaygın olanı geçici göçlerdir. Bu şekilde gerçekleşen mekânsal değişiklik geriye dönüşü olan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Çoğu zaman maddi sebeplerle yapılmakta ve iş eksenli bir hareketlilik söz konusudur. Mevsime göre gerçekleşen işçi göçleri, kısa dönem veya günübirlik yapılan göçleri bu grupta incelemek mümkündür. Bir diğer iç göç türü ise geçici olmayan “transfer” göçleridir. Görev ya da iş sebebiyle bulundukları yerleri değiştirmek zorunda olanlar bu kategori içinde incelenebilir (Parasız vd., 2002: 140).

1.3.2. Dış Göç

Tanımlara bakıldığında dış göç üzerinde vurgulanan noktaların, çalışmak veya yerleşmek amacı ile yer değiştirerek siyasi bir sınırın aşılması, iç göçte olduğu gibi dış

göçte de geçici veya sürekli gibi mekânsal değişikliklerin tanımlandığı görülmektedir. Bu tanımlamalardan farklı olarak dış göçün ekonomik nedenlerine atıfta bulunmakta ve az gelişmişlik zincirinin kırılması olarak nitelendirmektedir. İnsanlar, asırlardır devam eden ve daha iyi maddi kazanç sağlamak ve refah seviyesini arttırmak üzere farklı mekanlar, ülkeler hatta kıtalar arası yer değişimi yapmışlardır (Bayraklı, 2007: 19). İşgücü göçlerinin nedenleri ile ilgili çalışmalarda benzer meslekler ve işçilik kazanımlarının dünya üzerindeki karşılaştırılmalarına bakıldığında farklılıklar olduğu bilinmekte ve kazanımların farklı oldukları savunulmaktadır (Parasız ve Bildirici, 2002: 144).

1.3.3. Gönüllü Göç

Genellikle farklı ama birbirini destekleyen bazı tanımlara göre gönüllü olarak yapılan göçler, bireylerin ekonomik ve yenilik amaçlı, geleceğini garanti altına alma ya da macera arama gibi kişisel talep ve istekleri doğrultusunda gerçekleşen mekânsal hareketlerdir (Uğuz ve ark., 2004: 387). Gönüllü göçmenler; çalışma, eğitim ya da evlilik gibi kişisel nedenlerle başka ülkelerde yaşamayı seçen insanlara denilmektedir (Zülal, 2002: 63). Söz konusu bireysel tercihler olduğunda, bireylerin genellikle yeni bir maceraya atılma, farklı bir ülke ve değişik kültürlerde yaşama isteği, çeşitli nedenlerle yaşamını sürdürdüğü mekânda hissedilen bıkkınlık vb. nedenlerle mekân değiştirme kararı aldıkları ve göç ettikleri bilinmektedir (Yalçın, 2004). Göç eden bireylerin karar vermede; yaş, cinsiyet, medeni durum ve çocuk sahibi olmak da ayrıca etki göstermektedir. Aile, medeni durum ve çocuğa sahip olma gibi bireyi etkileyen bağların olmama durumu göç kararının alınmasını kolaylaştıran unsurlardır. Yukarıda yapılan ayrımların etkinliği insanların içinde bulunduğu sosyolojik durum ve hayat şartları yaşamı güçleştireceği bir duruma geldiğinde azalmaktadır (Bayraklı, 2007: 11).

Gönüllü göçler, bireysel ve grup göçü olarak iki başlık şeklinde sıralanabilir. Bu başlıkları sıraladığımızda göç kararının nasıl ve ne şekilde alınacağı sorusu önemlidir; ister bireysel ister aile tarafından alınmış olsun göç kararının ne şekilde alınacağı ve yapılacağından hareketle cevap bulunabilir. Grup ve aile tarafından alınan göç kararı, bireyin tek başına aldığı göç kararından farklı değerlendirilir ve alınan kararlar aile bireylerinin tümü ile beraber alındığı için göç edilen yerde psikolojik direnç artar ve adaptasyon süresi bireysel göçlere göre hızlanır. Ailece yapılan

mekânsal değişikliklerde göç kararı yalnızca ekonomik nedenlerle alınmadığı için, göç etme isteğinin tek başına yapılan göçler kadar fazla olduğu söylenemez. Yerleşim yerinin seçiminde birçok değişken vardır; okula yakınlık, kültürel ve sosyolojik uyum, vatandaşlık ilişkileri gibi önem arz eden etkiler de göz ardı edilmemelidir (Parasız ve ark., 2002).

Birey tarafından tek başına alınan göç kararlarının temelinde genellikle daha yüksek maddi kazanç, mükemmel hayat şartları ve refah seviyesinin artması gibi maddi faktörler ön plana çıkmaktadır. Mekân değiştirmenin kazanımlarının değerinin, maliyetlerden daha fazla olması durumunda göç kararı isabetli ve karlı bir hamle olacaktır. Göçe karar verme ister birey tarafından tek başına alınsın, isterse ailenin geneli tarafından alınsın, bu şekilde bir mekân değiştirme eylemi serbest yapılan gönüllü göç olarak adlandırılmaktadır. Bu şekilde gerçekleşen mekânsal değişikliklerin bir sonucu da grup göçlerdir. Serbest yapılan gönüllü göçlerde, az sayıda bulunan lider bireylerin öncülük yaparak başka bir yere göçmesine ülkeleriyle iletişim ve etkileşim ile bağ kurma sonucunda o ülkeden göç edenlerin sayısı hızla artmaktadır ve kısa sürede çekici ve cezbedici etkenler nedeniyle göç kitlesel bir hale gelebilmektedir (Yalçın, 2004).

1.3.4. Zorunlu Göç

Zorunlu göç tanımları incelendiğinde, genel olarak insanların bulundukları bir yerden maddi, hukuki, siyasi sebepler ya da doğal afet, savaş, soykırım vb. durumları yaşamaları sonucunda göçe zorlanmaları öne çıkmaktadır. Yahudi toplulukların Sovyetlerden ve Hitler Almanya'sından göç etmeleri, zorunlu göçe örnek teşkil etmektedir. Aynı şekilde, evleri baraj suyu altında kalmış olan köylülerin, mekân değiştirmek durumunda olmaları da zorunlu göç olarak nitelendirilir (Çağlar, 2018). Müslümanların Mekke'de yaşadığı baskı ve zorluklar hicret etmelerinde itici bir rol oynamıştır. Bu noktada Müslümanların hicretinin de bir zorunlu göç olduğu görülmektedir (Kirman ve Dölek, 2020: 19).

Göçmenler, yaşamlarını, özgürce yaşama ve mutlu olmalarını engelleyen; işkence, çatışmalar, baskı, terör, insan yapımı ya da doğal afet, çevre düzeninin bozulması gibi nedenlerle bulundukları bölgeyi terk etmeleri halinde zorunlu göçmen şeklinde nitelendirilmektedir. Aralarında yönetsel yahut terörist faaliyetler sonucu mekân değişikliğine zorlanan bireyler de vardır (Taş ve Özcan, 2018: 40).

Bireylerin kendi kararlarıyla göç kararı almaları olağan bir durumdur. Ancak, mekân değişikliği kaçınılmaz ve zorunlu bir duruma geldiğinde dramatik bir hal almaktadır. Bir başka tanıma değinecek olursak, zorunlu yapılan göçlerin ikiye ayrıldığı söylenebilir. İnsanları kendi istekleri dışında göçe iten nedenlerin başında, savaşma durumu, dikta rejimlerinin muhalif insanlara olan tehditleri, can ve mal güvenliği tehdidiyle karşı karşıya kalma, ülkedeki siyasi sorunlar, yaşanan doğa ve terörizm gelmektedir. Bu gibi tehditlerden kurtulup, yaşadıkları mekanları bırakarak farklı ülkelere kaçma ve yerleşme biçiminde görülen göçler birinci grupta incelenir. İkinci grupta incelenen göçler ise siyasi rejim veya resmi yönetim tarafından yapılmakta ve bu sebeple toplulukların, gerekli kontroller sağlandıktan sonra bir yerden başka bir yere mekân değişikliği amaçlanmaktadır (Yalçın, 2004). Bu bağlamda 2011 yılından itibaren göçe zorlanan Suriyelilerin başka mekanlara yaptığı göçü zorunlu bir dış göç olarak değerlendirmek yerinde olacaktır.

1.4. Suriyelilerin Türkiye'ye Göçü

Suriye'nin de içinde yer aldığı Ortadoğu ülkeleri uzun yıllar boyunca uluslararası politikada önemli bir yer tutmuştur. Çatışmalar ve savaşlar sebebiyle bölgede sürekli bir kriz hali hâkim olmuştur. İç ve dış dinamiklerden kaynaklanan bölgedeki krizlerin etkileri yerel, bölgesel ve küresel düzeylerde çok boyutlu olmuştur. Arap Baharı fitilini ateşleyen olay 18 Aralık 2010 tarihinde Tunuslu işsiz bir gencin kendini yakmasıyla başlamış ve bölgenin birçok ülkesini doğrudan veya dolaylı etkilemiştir. Ortadoğu'da domino etkisi yaratan bu olay Suriye'ye de yansımıştır. 15 Mart 2011 tarihinde Suriye'nin Dera kentinde başlayan rejim karşıtı gösteriler sonrasında Banyas, Lazkiye, Deyrizor, Hama ve Humus'a yayılmıştır (Koldaş ve Köprülü, 2011: 34).

2011 yılında Suriye'de başlayan gösteri ve olaylar, kısa zaman içerisinde çatışmalara sonradan da birçok aktörü olan bir iç savaşa evirilince, hafife alınmayacak boyutlarda insanlık krizi yaşanmaya başlamıştır. Suriye ve etrafındaki ülkelerde, kısa veya uzun vadede değişik etkiler yaratabilme ihtimali bulunan bu durum halen de devam etmektedir (Özdemir, 2017: 122).

Suriye'den ülkemize doğru ilk göç hareketi, 29 Nisan 2011 tarihinde 252 Suriye vatandaşının, Hatay Cilvegözü sınır kapısında içeri alınmasıyla gerçekleşmiştir (Erdoğan, 2015). Suriye vatandaşlarının grup olarak ülkemize gelmesinde başta insani

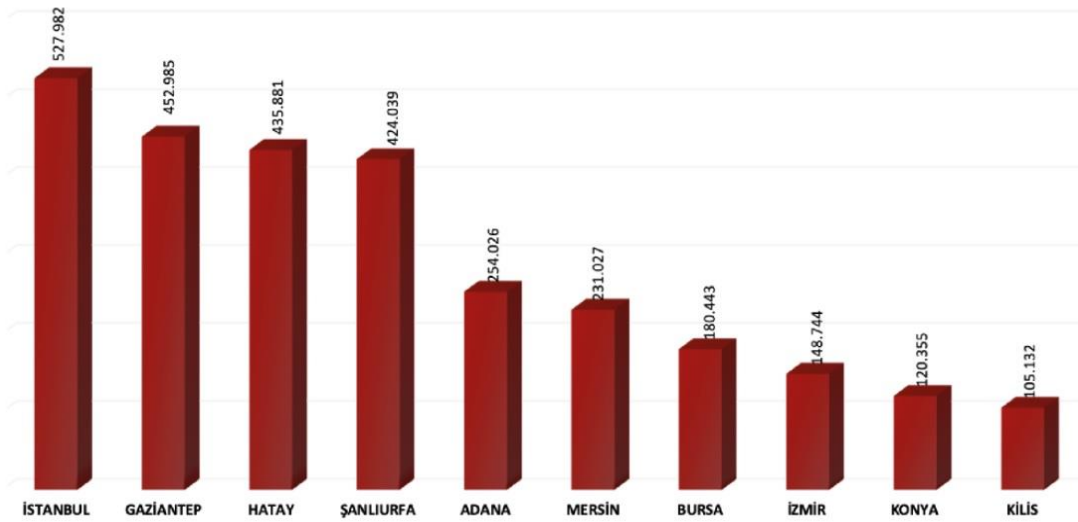
sebepler olmak üzere, komşu ülke olması, dini ve kültürel yakınlık gibi sebepler ile ülkemizin Açık Kapı Politikası uygulaması büyük etken olmuştur (Duruel, 2017: 208).

Suriye’den Türkiye’ye gelen ilk kitlesel göç, Yayladağı ilçe merkezinde ilk defa yapılan çadır kent alanına yerleştirilmiştir. Daha sonra devam eden girişler üzerine ise sırasıyla Hatay’ın Altınözü ilçesi ve Adana’nın Boynuyoğun Mahallesinde çadır kentler kurulmuştur. T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ve Türk Kızılay’ı tarafından ilk girişlerin olduğu günden itibaren hem bölgede, bazen de ülkemiz sınırı dışında kalan ama sıfır noktası diye bilinen bölgede beşerî yardımlara başlamıştır (Kızılay, 2017).

Türkiye, sığınmacı politikaları gereği Suriye vatandaşlarını ülkeye kabul etmiştir. Suriyeli göçmenler ilk bireysel göçler veya grup göçlerinden itibaren çadır kentlere yönlendirilmiş ve sonrasında göç kitlesel bir hal aldığı anda ise Türkiye Devleti göçmenlerin çadır kentler dışında arzu ettikleri yerlere yerleşmelerine izin vermiştir (Tunca ve Karadağ, 2018: 50).

Şekil 2.

Geçici Koruma Kapsamına Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı

Kaynak: GİGM,2021

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nden elde edilen bilgilere göre, geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin ilk 10 ile göre dağılımı incelendiğinde Hatay’ın ilk üçte olduğu görülmektedir. Temmuz 2021 itibariyle Hatay’da yaşayan Suriyeli göçmen sayısının 435.881 olduğu görülmektedir. Buradan Hatay’ın Türkiye’deki en yoğun Suriyeli göçmen nüfusa sahip illerinden biri olduğu söylenebilir (Şekil 2).

Suriyelilerin ülkemizdeki vilayetlere göre bazı istatistiksel verileri incelendiğinde bazı şehirlerde rakamların yüksek olması dikkati çekmektedir. Ayrıca bazı şehirlerimizde Türk nüfusu ile Suriyeli göçmenlerin nüfusunun hemen hemen aynı rakamlara geldiği saptanmıştır. Şehirlerdeki durum hakkında bilgi edinebilmek için yapılmış araştırmalardan örnekler bakmak ve o şehirde yaşamaya başlayan Suriyelilerin Türk vatandaşlarına oranını görmek daha isabetli olacaktır. Örneğin İstanbul; 15.029.231 kişiye sahip nüfusunda 560.959 Suriyeliyi barındırmakta ve bu oranın %3,73 ile Türkiye ortalaması %4,44'ün altında olduğu görülmektedir. Oransal sayılara bakıldığında Gaziantep'in (%19,18), Hatay'ın (%28,29), Kilis'in (%95,91), Mardin'in (%11,48), Mersin'in (%11,59), Osmaniye'nin (%10,34) ve Şanlıurfa'nın (%23,97) verileri ile ülke geneline nazaran en yüksek oranlarda göçmen misafir ederken, Suriyeli göçmenler ile etkileşimin en fazla hissedildikleri yerler olmaktadır (Erdoğan, 2017).

1.5. Göçün Psikososyal Etkileri

Göçün ruhsal etkilerine bakıldığında araştırmalarda açıkça göze çarpan ve çoğunlukla altı çizilen kısım, göçün psikolojik sonuçlarının göç öncesi göçmenlerin yaşamına, göçün sebeplerine, mekân değişikliği sırasında yaşananlar ve deneyimlerine göre değişkenlik gösterdiği söylenebilir. Göç nedeninin kendi istekleri dışındaki sebeplerle ilişkili olmasının, yeni yerin sosyal ve kültürel farklılığındaki fazlalığın psikososyal sorunları arttırdığı bilinmektedir (Şahin, 2008: 61).

Göçün kendisi yalnızca bir aşama değil art arda pek çok olayın yaşandığı, gerçekleşmesini birçok faktörün etkilediği ve yine toplumu ve bireyleri pek çok farklı şekilde etkileyen bir süreçtir (Bhugra, 2004). Bhugra, göç sürecini göç öncesi dönem, göç sırası ve göç sonrası dönem olarak üçe ayırarak ele almıştır. Bu üç döneme özgü riskli ve koruyucu etkenlerin bir kısmını tanımlamıştır. Örneğin, göç öncesindeki kişisel özellikler, beceriler, sosyal ve biyolojik hassasiyetler; göçün zorunlu olup olmadığı, göç sonrasında ise yaşam zorlukları, uyum problemleri psikolojik sağlıkla ilişkili olabilmektedir.

1.5.1. Göç öncesi

Göç sürecinde göç öncesi dönem kritik bir öneme sahiptir. Göçün gerçekleşmesinden önceki bazı etkenler göç sonrasında bireyin psikolojik sağlığı ile

ilişkili olabilmektedir. Örneğin; göçün nedeni daha sonrasında kişinin bu durum karşısında hissettiklerini etkileyecektir (Batista ve Wiese, 2010). Göç öncesi dönemin etkilerini incelerken öncelikle kişilerin göç etmeye yönelik motivasyonlarına bakmak önemlidir. Kimi araştırmalar göç öncesinde olumlu beklentilere sahip olmanın yerleşme sonrasında daha az kaygı ve depresif belirti ile ilişkili olduğunu göstermiştir (Ebata, 1996). Göç eden kişilerin kendi kültürlerine ve göç ettikleri ülkenin kültürüne karşı tutumları da göz önünde bulundurulmalıdır. Tseng (2001), bireylerin kendi kültürlerine ve göç ettikleri ülkenin kültürüne dair tutumlarının da göçün etkilerinde belirleyici olduğunu belirtmiştir. Örneğin, kişi kendi kültürüne karşı yüksek bir bağlılık hissediyorsa göç sonrasında daha fazla stres yaşaması mümkündür veya tam tersi kendi kültüründen uzaklaşmak istiyorsa göç sonrasında yeni kültüre uyum sağlaması daha hızlı olabilir (Bhugra, 2004). Ayrıca göç edenin geldiği ve vardığı toplumlar arasındaki ilişkiler de bu anlamda değerlendirilmelidir. Göç edilen toplumun konuksever tutumları uyum sürecini kolaylaştırabilir.

1.5.2. Göç sırası

Göç sırası, göç sürecinin ikinci aşamasıdır. Göç özellikle de zorunlu olarak gerçekleşiyor ise pek çok zorlu yaşam deneyimini beraberinde getirmektedir. Göç sürecindeki koşulların nasıl olduğu, kişilerin güvenlik duygusu, temel ihtiyaçlarına erişimleri, yolculuğun ne kadar sürdüğü gibi etkenler göç deneyiminin nasıl algılandığı ile ilişkili olacaktır (Batista ve Wiese, 2010; Bhugra, 2004). Göç sırasında daha fazla travmatik olaya maruz kalan zorunlu göçmenlerin yerleştikleri ülkelerde psikolojik sağlık sorunları yaşama ihtimalleri daha az travmatik olaya maruz kalanlara göre yüksek bulunmuştur (Chen ve ark., 2017). Ayrıca birçok çalışma göstermiştir ki göçün ilk dönemlerinde ve göç sırasında travma ve kayıp yaşantısı depresyon ve travma sonrası stres bozukluğu gibi psikolojik rahatsızlıkların ortaya çıkma olasılığını arttırmaktadır (Li ve Anderson, 2016).

1.5.3. Göç sonrası

Zorunlu göçmenler, güvenlik arayışı nedeniyle göç ettikten sonra da şartlar kolaylaşmamakta ve pek çok alanda zorluklar yaşamaya devam etmektedirler. Göç sonrasında kendilerini bekleyen uyum süreci için gerekli olan psikolojik hazırlık ve kaynaklar pek çok zorunlu göçmen için mevcut değildir. Bu da zorlu uyum sürecini daha zor hale getirmektedir. Zorunlu göçmenlerin göç sonrası belki de ilk

karşılaştıkları güçlük belirsizliktir. “Yasal statüleri ne olacak?”, “Yaşamlarını nasıl devam ettirecekler?” gibi pek çok cevapsız soru onları beklemektedir (Aydemir ve Şahin, 2018:132).

Dil engeli, göç sonrası zorlukların başında gelmektedir. Gerek sözel gerek sözel olmayan iletişim kültürler arası uyum sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Göç edilen ülkenin diline hâkim olmak uyum sürecini kolaylaştıran bir etkidir. Bu konuda araştırmalar, yerel dilin biliniyor olmasının uyumu ve stres düzeyini etkileyebileceğini göstermiştir (Hussain ve ark., 1997).

Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Gaziantep, Hatay, Kilis ve Şanlıurfa gibi şehirlerde yoğun olmasında bu illerin coğrafi konumunun önemli etkisi bulunsa da bir diğer önemli faktör kültürel yakınlıktır. Örneğin Hatay ve Gaziantep gibi şehirlerdeki Türk vatandaşlarının bir kısmının Arapça bilmesi ya da diğer sınır illerinde olduğu gibi benzer yeme içme kültürüne sahip olmaları da Suriyeli göçmenlere bir kolaylık sağlamaktadır (Sönmez ve Ayık, 2020: 68).

Ruh sağlığı bağlamında bir diğer önemli göç sonrası etken de ekonomik zorluklardır. Bazı araştırmalar göç sonrası ekonomik koşulların iyi oluşunu koruyucu, sosyal desteğin azalmasının ise riski artıran etkide olduğunu saptamıştır (Carta, 2005). Eğitim seviyesi ve kariyer geçmişi de göç sonrası süreci etkilemektedir. Örneğin; kalifiye bir zorunlu göçmenin göç ettiği ülkede önemsiz işlerde çalışma durumu kişinin öz-saygısını düşürecektir (Bhugra, 2004).

Buz’un (2008) çalışmasına göre; Ortadoğulu sığınmacıların %99’unun uyum sağlama ve sosyal ilişki kurma konusunda sorunlar yaşadığı belirtilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre sığınmacıların evlerini, dostluklarını özlediği; ülkelerinde maddi durumları iyi iken göç sonrası kötüleştiği; geleceğe dair umutsuzluk hissettikleri, kültür farklılığı yaşadıkları kaydedilmiştir.

Göçün her aşamasında göçmenleri bekleyen bazı zorluklar var olagelmıştır. Buradan hareketle zorunlu bir dış göç deneyimi yaşayan Suriyeli göçmenlerin çeşitli psikososyal problemler yaşadığı ya da yaşayacağı muhtemel görünmektedir. Bu noktada bu çalışma, Suriyeli göçmenlerin psikososyal alanlarda yaşayabilecekleri problemleri göz önünde bulundurarak Suriyeli göçmenlerde adil dünya inancı ve psikolojik iyi oluş konularına odaklanacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

ADİL DÜNYA İNANCI VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ

2.1. Adil Dünya İnancı

2.1.1. Adil Dünya İnancı ve Kuramı

Adalet, insan zihnini meşgul eden en temel kavramlardan biridir. İnsanlar güvenli bir hayat sürmek için dünyanın adil bir yer olduğunu bilme ihtiyacı içindedirler. Adil dünya inancı kuramı, insanların başlarına gelen durumları hak ettiği eğilimi üzerine temellenmektedir. Bu temelin altında yatan motivasyon ise kurama ismini veren dünyayı adil algılama inancıdır. Lerner'e göre bireylerin adil bir dünyaya inanma eğilimleri düzenli, kontrol edilebilir ve öngörülebilir bir dünyada yaşama gereksiniminden kaynaklanmaktadır (Lerner, 1965). Adil dünya inancına göre, insanlara adil davrandığımızda başka insanlar tarafından adil muamele görmemiz ve gelecek dönemde kurban olmamamız muhtemeldir. Bu sezgisel inanç bireylerin fiziksel ve sosyal çevrelerini istikrarlı gibi algılamalarını sağlar (Uçar vd., 2019: 68).

Heider'a göre adil dünya inancı daha kapsamlı bir zihinsel denge ilkesinden kaynaklanan yaygın bilişsel bir yanlılık şeklindedir. Mutluluk ve iyilik veya kötülük ve ceza arasındaki ilişki kuvvetlidir. Bunlar birlikte bir arada bulunuyorsa durumun olması gerektiği gibi olduğunu, yani adaletin hüküm sürdüğünü düşünürüz. Diğer taraftan kötülük ve mutluluğun birlikteliği uyumsuzdur (Kılınç ve Torun, 2011: 6). İnsanlar farkında olmadan içinde yaşadıkları dünyayı adil bir yer olarak görmek için motivasyon geliştirirler. Geliştirdikleri bu motivasyon için bir metafor olan adil dünya inancı, insanların kaderlerini doğrudan etkilediğini ve hayatta hak ettiklerini elde ettiklerine olan inançlarıdır. Adil dünya inancı bireylerin kendi başlarına gelen talihsizliklerin yaptıkları kötülüklere, olumsuz karakterlerine; kazandıkları faydaları ise iyi eylemlerine\karakterlerine nedensel olarak bağlanmasına sebebiyet veren ve karmaşık olmayan içsel bir adalet gerekçesi üzerine bilişsel olarak bağlıdır (Alves, Gangloff ve Umlauf, 2018). Dünyanın adil bir yer olduğunu bilmek kişinin hayata daha istikrarlı ve güvenli bağlanmasını sağlar. Böyle bir inanç olmadan, kişinin hayallerinin peşinden gitmesi ve uzun vadeli beklentilerine kendini adanması zorlaşacaktır. Dünyanın adil olduğu inancı, kişi için önemli adaptif fonksiyonlarına

hizmet etmektedir, bu nedenle kişi bu inancından kolay kolay vazgeçmeyebilir (Lerner ve Miller, 1978). Kişi herhangi bir haksız olayla karşılaştığında ya da başkasına yapıldığına şahit olduğunda adil dünya inancını korumaya çalışır. Bu ihtiyacı hisseden birey kişinin özellikleri ya da davranışları ile oluşan sonuç arasında herhangi bir tutarsızlık gördüğünde ve o sonuçtaki adaletsizliğin düzeltilmesi zor olduğunda birey zihnini yeniden düzenleyerek durumu adil dünya inancı içinde benimser ve bu inancını korumaya çalışır (Correia ve Vala, 2003). Birey tutarsız bilgi, inanç ve düşünceleri tutarlı olana dönüştürme eğilimindedir. Festinger'in ortaya attığı Bilişsel Çelişki Kuramı (1957) tam da sözü edilen tutarlılığa ve adil dünya inancına zemin hazırlamaktadır. Kurama göre, bireyler düşünceleriyle ters düşen herhangi bir durumla karşılaştıklarında bu tutarsızlığı azaltmak adına davranışlarını ya da inançlarını değiştirme yoluna gidebilir. Adil dünya inancı bağlamında incelendiğinde; hayatta insanların herhangi bir şeye zarar verdiklerinde kendilerinin de zarar göreceklerine inanılır. Fakat iyi insanların kötülüğe maruz kalması 'kötülük eşittir kötülük' inancına ters düşmektedir. Bu tutarsızlığı azaltmak adına çerçeveye hâlihazırdaki inancı destekleyecek yeni düşünceler eklenebilir. Örneğin, insanlar başına olumsuz bir durum gelen kişi hakkında "kesin bir şey yapmış ki bu durum başına gelmiş" şeklinde düşünebilir. Böylelikle çelişki azaltılarak kişinin zihninde var olan denge korunmuş olur. Adil dünya inancının korunması için iyiliğin ödüllendirilmesi ve kötülüğün cezalandırılması gerekmektedir (Lerner, 1980). Kültürel inançlar adil dünya inancını beslemektedir. Örneğin; "etme bulma dünyası" ve "herkes ektiğini biçer" şeklinde atasözleri ve deyimler adil dünya inancını sağlamlaştıran en iyi örneklerdendir (Dik, 2010: 31).

Adil dünya inancının birbiriyle iç içe geçmiş iki temel özelliği vardır: Adaletsizliği meşrulaştırma ve kurbanı aşağılama eğilimi (Lerner, 1980). Kurban eğer suçsuz ise adaletsizlik kişiyi rahatsız etmektedir. Bu nedenle öncelikle kişi bu adaletsizliği meşrulaştırmaya yani herkesçe onaylanacak bir niteliğe kavuşturmaya çalışır. Kişi yaşadığı olumsuz olayı, nedeni var ise ona bağlayarak, nedeni yok ise varsayımsal nedenler ile meşrulaştırmaya çalışır. Böylelikle yaşanan olayın nedensiz yere yaşanmadığı algısı oluşturulur ve kişi kendini güvende hisseder. Adil dünya inancının sağlamış olduğu güven ortamı ile insanlar geleceğe dönük planlar yapabilirler (Hafer ve ark., 2005). Dalbert (2002) yaptığı çalışmalarda adil dünya inancının korku duyulan duruma karşı bir tampon görevi gördüğünü ve adil dünya

inancı yüksek bireylerin daha düşük olanlara kıyasla öfke duydukları durumlarla daha iyi başa çıkabildiğini bulmuştur. Ritter ve arkadaşlarının (1990) yaptığı çalışmada adil dünya inancı yüksek kişilerin daha düşük kişilere kıyasla daha az depresif belirtiler gösterdiğini bulmuşlardır. Hatta bunlara ek olarak ilişkinin ekonomik durum, içsel kontrol gibi değişkenler kontrol edildiğinde dahi sabit olduğu gözlenmiştir. Genel olarak adil dünya inancının psikolojik iyi oluş ile pozitif yönde bir ilişkisi olduğu araştırmalarla desteklenmektedir (Dalbert ve Stoeber, 2005: 124). Bu noktada adil dünya inancının insanların hayatları boyunca karşılaşılabilecekleri olumsuz durumlar karşısında gösterecekleri davranışları düzenlemede, iyi oluş halini zora sokabilecek olumsuz sonuçları engellemede ve dünyanın zorlu gerçekleri ile bireyin kendi kaderi üzerindeki kişisel kontrolüne karşı psikolojik tampon görevi yaptığı söylenebilir (Furnham, 2003: 813).

2.1.2. Kişisel ve Genel Adil Dünya İnancı

Adil dünya inancı, bireysel ve genel adil dünya inancı olmak üzere iki boyutta incelenmektedir. Kişisel adil dünya inancı, kişinin başına gelen olayların ne kadar adil algılandığı ile ilişkilidir (Dalbert, 2001). Genel adil dünya inancı ise, başkalarının başına gelen olayların ne kadar adil algılandığıyla ilişkilidir. Kişisel adil dünya inancı ile genel dünya inancı arasında yakın bir ilişki olmasının yanı sıra sonuçları bakımından birbirinden ayrılmaktadır (Johnston ve Glasford, 2018).

Kişisel adil dünya inancı, ruh sağlığı ve karşılaştığı olaylarla baş edebilme konusunda daha önemli rol oynamaktadır. Yapılan çalışmalar kişisel adil dünya inancı yüksek olan bireylerin daha az agresif davranışlar sergilediği, daha az olumsuz duygudurum yaşadığı ve baskı ya da zorlamaya maruz kalan kişileri daha fazla savunduğu görülmüştür (Alves ve ark., 2018). Aynı zamanda adil dünya inancı yüksek olan kişilerin öz saygı ve kişisel iyi oluş kavramları arasında güçlü bir ilişki vardır (Dalbert, 1999). Yapılan araştırmalar kişisel adil dünya inancının depresyon, anksiyete ve stres gibi durumlarla negatif yönde, yaşam doyumuyla ise pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır (Lipkusa ve ark., 1996). Bu inanç kişileri olumsuz duygularla korumakla birlikte aynı zamanda kişinin anlam arayışına da destek olduğu görülmektedir. Dalbert (1999) yaptığı araştırmada kişilerin kişisel adil dünya inancına daha bağlı olduklarını, kişilerin adalete yönelik tutum, eylem ve inançlarının genel adil dünya inancına göre daha iyi kavradıklarını tespit etmiştir. Bègue ve

Bastounis (2003) yaptıkları çalışmada kişisel adil dünya inancının yaşamın anlamlı olduğuna ilişkin düşünce ile pozitif yönde ilişkisi olduğu görülmektedir.

2.1.3. Adil Dünya İnancı ve Göçmenler

Literatür incelendiğinde çoğunlukla dezavantajlı gruplara ve olumsuz olaylara maruz kalan bireylerin adil dünya inancının çalışıldığı görülmektedir (Göregenli, 2003). Göçmenler üzerine yapılan bir araştırmada Almanya ve Hawaii örneklemi karşılaştırılmış ve iki kesimde de genel adil dünya inancı yüksek çıkan bireylerin, göçmenlerin ve yabancı uyruklu çalışanların içinde bulundukları zor koşulları daha adil algıladıkları saptanmıştır (Dalbert ve Yamauchi, 1994). Göçmenler üzerine yapılan daha farklı bir çalışmada adil dünya inancı yüksek olan bireylerin göçmenlere karşı yapılan önyargı ve ayrımcılığı daha meşru gördükleri sonucuna varılmıştır (Lima-Nunes ve ark., 2013).

Suriyeli göçmenler, yaşadıkları zorunlu göç süreci düşünüldüğünde dezavantajlı gruplar arasında değerlendirilebilir. Bu çerçevede bu çalışmanın zorunlu dış göç deneyimlerine maruz kalan Suriyeli göçmenlerin adil dünya inancı düzeylerinin ne derecede etkileneceğinin anlaşılmasına katkıda bulunması beklenmektedir.

2.2. Psikolojik İyi Oluş

2.2.1. İyi Oluş ve Psikolojik İyi Oluş

İyi oluş, hümanist bir bakış açısının değerlerini içeren tanımı ve içeriği geçmişten günümüze genişleyerek gelmiş olan bir kavramdır (Keyes, 2002: 208). Literatürde iyi oluş kavramının ilk ele alınması Bradburn'un (1969) herhangi bir patolojik tanı almamış insanların yaşadıkları olumsuz duygu ve durumlarla nasıl başa çıktıklarını merak etmesiyle başlamıştır. Bradburn, olumlu ve olumsuz duyguları hissetme halindeki denge olarak tanımladığı iyi oluşu Aristoteles'in 'mutluluk' kavramı ile ilişkilendirmiştir. DSÖ, iyi oluşu (well-being); 'kişinin potansiyelini gerçekleştirmesi, günlük hayattaki stresle baş edebilmesi, üretken bir şekilde çalışarak topluma katkı sağlayabilmesi' olarak tanımlamaktadır (WHO, 2014). Toplum içerisinde öznel iyi oluştan genellikle mutluluk olarak bahsedilirken, aslında öznel iyi oluş; kişinin kendi hayatını bilişsel ve duygusal anlamda değerlendirmesi anlamına gelir. Bilişsel ve duygusal değerlendirmeler kişilerin yaşadıkları problemlere

gösterdikleri duygusal tepkiler ile bilişsel yargıların içinde olduğu yaşam doyumuyla ilişkili çok faktörlü bir yapıdır (Diener, Lucas ve Oishi, 2012). Öznel iyi oluşun temeli, kişinin acı duyduğu durumdan uzaklaşarak mutluluğa ulaşma odaklı hazcılık (hedonizm) yaklaşımına dayanırken, psikolojik iyi oluşun temeli kişinin kendini gerçekleştirmesine odaklanan işlevsellik yaklaşımına dayanmaktadır (Ryan ve Deci, 2001: 146).

Psikolojik iyi oluş kavramından ilk bahseden araştırmacılardan biri olan Bradburn'e göre bireylerin hayatlarında olumlu ve olumsuz duygular birlikte yer almaktadır ve birey hayatında olumlu duyguları olumsuzlardan daha fazla yaşadığında kendini mutlu hisseder. Böylelikle kişinin mutlu olması yaşamdan doyum almasına dolayısıyla psikolojik iyi oluşunun artmasına neden olur (Bradburn, 1969). Bu bağlamda Bradburn'un psikolojik olarak iyi hissetmeyi mutlu olma duygusuyla eş değer gördüğü söylenebilir.

Ryff (1989) ise Bradburn'un aksine psikolojik iyi oluşun yalnızca mutlulukla açıklanamayacağını, yaşam doyumuyla iç içe ve psikolojik işlevsellikle açıklanabilecek çok yönlü bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Ryff, 1989). Olumlu psikolojik işlevsellik kişinin doğuştan gelen yeteneklerini kullanmasından, başka insanlarla sağlam ilişkiler kurmaya, çevreyi kontrol ve yönetme becerisine sahip olmaya kadar hayatın gerekli kıldığı uyarlanabilir işlevsel davranış örüntülerinden oluşur (Ryff ve Singer, 2008). Psikolojik iyi oluşun olumlu işlevselliğe dayalı çok yönlü yapısı; kişinin kendi benliği ile ilgili konularda daima yenilik ve gelişim hissi içerisinde olması, yaşamının bir anlam ve amacının olması, çevresindeki insanlarla kaliteli ve sağlıklı ilişkiler kurması, hayatına yönelik olumlu değerlendirmelerde bulunması ve kendi hayatıyla ilgili konularda karar verme yetkisinin kendisinde olması olarak açıklanır (Ryff, 1995). Ryff'in psikolojik iyi oluşla ilgili yaptığı tanım, iyi oluşla ilgili yapılan, kişilerde rahatsızlığın olmaması ve iyi hissetmesi tanımından çok daha farklı olarak kişilerin sahip oldukları tüm potansiyelleri ortaya çıkarması esasına dayalı daha farklı ve geniş bir açıklamadır (Ryff, 1989). Ryff, psikolojik iyi oluşun kapsayıcı tanımını, gelişim ve klinik psikoloji ile ruh sağlığı alanındaki diğer kuramcıların görüşlerini de dikkate alarak "Çok Boyutlu Psikolojik İyi Oluş Modeli" ile açıklamıştır.

2.2.2. Psikolojik İyi Oluşun Alt Boyutları

Bu konu ile ilgili literatür incelendiğinde ruh sağlığının iyi olma hali üzerine çalışmalar yapılmış olduğu görülmektedir. Psikolojik iyi oluş, insanların maruz kaldığı; anlam doğrultusunda yaşama, bireysel gelişim ve sosyal ilişkiler kurma gibi varoluş esaslı hal ve hareketleri yönetme olarak açıklanmıştır. Bireyin hayatındaki olumlu olguları canlandırma biçimidir. Eudaimonizm (Mutçuluk) yaklaşımına göre; bireyin kendini gerçekleştirme, içgörü kazanması ve yaşamın tüm fonksiyonlarını yaşayabilmesi olarak tanımlanmıştır (Waterman, 1993: 678). Mutlu olmak, pozitif iyi olma ya da ihtiyaçlarını giderebilme durumu değildir. Erdeme sahip olmakla alakalı bir durumdur ve birey kendi özünde ancak onu bulabilir. İşleyen psikolojik süreç, bireylerin kendini bilmesi ve olduğu ya da olmak istediği şeye dönüşmesiyle mümkün kılınır (Ryff ve Singer, 2008: 14).

Ryff'ın (1989) öne attığı, çok boyutlu psikolojik iyi oluş modelinin altı alt boyutu bulunmaktadır. Psikolojik iyi oluşun göstergeleri kabul edilen bu bileşenler; kendini kabul, diğerleri ile olumlu ilişkiler, yaşam amacı, bireysel gelişim, özerklik, çevresel hakimiyettir.

2.2.2.1. Kendini Kabul

Öz kabul, insanın kendi ile barışık olması, kendini her şeye rağmen beğenebilmesi ve geçmişte yaşadığı her şeyi kabullenmesi şeklinde açıklanabilir. Kendini kabul, öz saygıyı, bireyin kendini sevebilmesini ve özgüveni kapsamaktadır. Yaşadığı hayatı seven ve kendisi ile barışık olan bireyler çok isyan etme eğiliminde değildirler. Pozitif ruh hali baskındır, bireylerin yaşamı sevmeye seviyeleri yüksektir ve kendilerini güçlü hissetmektedirler (Doğan ve Eryılmaz, 2014: 108). Bireylerin öz kabul derecesi yüksek olduğunda: kendi özlere karşı düşünceleri pozitif olmaktadır. Bireyler, karakterlerinin hem iyi yanlarını hem de iyi olmayan yanlarını kabul ederlerse geçmişleriyle alakalı pozitif hislere de sahiplerdir denilebilir. Bireylerin öz kabul derecesi düşük olduğunda, kendinden memnuniyet düşüktür, bireyler geçmişte yapılan hatalardan kendilerini sorumlu tutabilir, eleştirebilir ve hatta olduğundan başka biri gibi davranmaya çalışabilir (Ryff ve Singer, 2008).

2.2.2.2. Diğerleriyle Olumlu İlişkiler

Psikolojik sağlığı iyi olan bireylerin en belirgin özelliklerinden biri de diğerleriyle uyum içinde olması ve etrafındaki diğer bireylerle, derin, doyuma ulaşan ve sağlıklı ilişkiler kurabilmesi şeklinde açıklanabilir. Sosyal uyum ve sağlıklı insan ilişkileri ruhsal iyi oluşu destekleyen dinamiklerden biridir (Bulut ve Dilmaç, 2018: 354).

2.2.2.3. Yaşam Amacı

Yaşarken bir anlam ve amaç için çaba sarf etmek, varoluşsal eksen içinde maruz kalınan ve çözülmesi zor olan durumların başındadır. Çünkü hayatı anlayarak yaşamak, bireyin psikolojik olarak olumlu hissetmesi pozitif kalmasını sağlar. İnsanlar yaşamının bir bölümünde “Neden? Niçin yaşıyorum?” gibi soruları kendisine sorar. Bu gibi sorulara yanıt bulmak oldukça zordur. Yaşama amacı gerçeklere dayalı olan bireyler, bunu gerçekleştirecek yaşam enerjisini de bulacaklardır. Başka bir deyişle yaşama tutunma ya da yaşamı devam ettirme sebepleri olarak açıklanabilir. Bu gibi sebepler arttıkça birey yaşama tutunmak için kendisini daha da güçlü hissedecektir (Bulut ve Dilmaç, 2018).

2.2.2.4. Bireysel Gelişim

Diğer bir alt boyut ise, bireysel ya da kişisel gelişimdir. Diğer kaynaklara bakıldığında, “entelektüel iyi oluş” olarak da geçebilmektedir. İnsanların gelişim, değişim ve tecrübe etmeye açık olması şeklinde nitelendirilmiştir. Kişisel gelişim konusuna meyilli olanlar, yeni deneyimlere ve öğrenmelere açık bireylerdir. Hayatta yaşadığı müddet boyunca öğrenme sürecinin devam ettiğini bilirler ve öyle hareket ederler, merak etme, araştırma yapma yetenekleri oldukça çoktur. Sanatsal ve sosyal olaylara karşı ilgi duymaktadırlar (Doğan ve Eryılmaz, 2014: 113).

2.2.2.5. Özerklik

Diğer bir alt boyut olan özerklik genel tanımıyla, bireylerin kendi kararlarını kendi başlarına alabilmesi ve karar almada kendine güvenmesini kapsamaktadır. Bağımsız hareket etme düzeyi yüksek olanlar, sosyal baskılara daha dayanıklı bireylerdir. Yaptıklarını çoğunlukla çevresi için değil, kendi istekleri doğrultusunda yapmaktadırlar. Bu tarz bireyler çoğu zaman içten denetimlidir, başkaları ne der? Sorusuyla pek ilgilenmeyen bireylerdir (Demirci ve Şar, 2017: 2713).

2.2.2.6. Çevresel Hakimiyet

Bireyin ruhsal açıdan kendine uygun şartlarda çevresini seçme becerisi olarak açıklanmaktadır. Çevresel fırsatları iyi değerlendirme ve etkin rol alarak faaliyetlere dahil olmak konusunda istekli olma durumlarının, psikolojik iyi oluş üzerinde önemli bir etkisinin olduğu belirtilmektedir. Bu çerçevede, kişinin ihtiyaçları doğrultusunda çevresel şartlarını değiştirebilmesi veya yeni bir çevre oluşturabilme becerisini ifade etmektedir (Ryff, 1989).

2.2.3. Psikolojik İyi Oluş ve Göçmenler

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) sağlığın tanımını, “bedensel, ruhsal ve toplumsal iyilik olarak tam bir iyilik hali olarak yapmaktadır. Son yüzyılda giderek artan göç sorunu, insanlığı farklı boyutlarda olumsuz etkilemekte ve bu alanda araştırmaların yapılmasının artmasına sebep olmaktadır. Özellikle son yıllarda göç ve ruh sağlığı alanında yapılan araştırmaların sayısının arttığı dikkat çekmektedir.

Dünyadaki göçmenlerin %50’sine yakını sığınmacı, yerinden edilmiş bireylerden oluşmaktadır. Göç; sağlık problemleri, ekonomik sıkıntılar, yeni kültüre uyum ve buna benzer birçok alanda insanlara etki eden stres verici bir yaşam deneyimidir. Bu nedenle göçe maruz kalan bireylerde ruhsal problemlerin ortaya çıkması beklenen sonuçlardan biri olabilmektedir (Ehnholt ve Yule, 2006: 1200).

Göçün nedeni olan olaylar kadar göçün kendisi de travmatik bir yaşam deneyimi olarak görülmektedir. Bireyin doğup büyüdüğü, bağ kurduğu, sosyal çevresini oluşturduğu, kültürünü, yemeğini, dilini, müziğini öğrendiği bir coğrafyadan başka bir yere geçişi bir kayıptır ve yeni ortama yeniden uyum sağlama süreci bir takım ruhsal sorunlara sebebiyet verebilmektedir (Akhtar, 2010).

Göçün psikolojik etkileri literatürde çokça çalışılmış olsa da göç ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalar azdır. Temelde araştırmalar göçe bağlı travmatik deneyimlerin psikolojik iyi olma üzerindeki etkisini ağırlıklı olarak travma sonrası stres bozukluğu ve ilgili semptomlar üzerinden değerlendirmiştir. Daha geniş bir perspektifle bakıldığında göçün, bireylerde kişilik değişiklikleri, yüksek kaygı, sosyal geri çekilme, suçluluk duyguları, davranış problemleri, yalnızlık gibi sorunlara da neden olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Bütün bu problemler bireyin

psikolojik iyi oluşunu doğrudan veya dolaylı olarak etkileyebilmektedir (Muhwezi ve Sam, 2004).

Suriyeli göçmenlerin de tanımadıkları bir kültüre alışma süreçleri düşünüldüğünde zaman zaman uyum sorunları yaşamaları olası görülmektedir. Pek çok insan devam eden bir savaşın etkilerini henüz atlatamadan tanımadıkları bir ülkede yaşam mücadelesi vermek zorunda kalmıştır. Bu durum psikolojik olarak zorlanmalarına ve uyum sorunları yaşamalarına neden olabilmektedir.

Zorunlu göçün psikolojik sağlık üzerindeki etkileri literatürde pek çok araştırma tarafından ortaya konulmuştur (Demirbaş ve Bekaroğlu, 2013). Bu konuyla ilgili yapılan bir çalışmada ülkelerinden ayrılmak durumunda kalan kişilerin yerel halka kıyasla daha fazla psikolojik rahatsızlık deneyimledikleri bulunmuştur (Bhugra ve ark., 2011). Buradan hareketle bu çalışmanın amaçlarında biri de Türkiye'ye göç etmek zorunda kalan Suriyeli göçmenlerin psikolojik iyi oluşlarının ne düzeyde etkilendiğini anlamak olmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, Türkiye'nin Hatay ilinde yaşayan Suriyeli göçmenlerde adil dünya inancı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan, genel ilişkisel tarama modelinde olan nicel bir araştırmadır. İlişkisel tarama modeli, değişkenler arasındaki ilişki durumunun belirlenmesinde kullanılmaktadır (Şimşek, 2012). Bu modelde hedef, araştırmadaki değişkenler arasında bir ilişki olup olmadığını ve/veya bu ilişkinin derecesini açıklamaktır (Karasar, 2005).

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın genel evreni Suriyeli göçmenlerdir. Araştırmanın çalışma evrenini ise Hatay'da yaşayan Suriyeli göçmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubu Hatay ilinin Antakya, Reyhanlı ve Altınözü ilçelerinde yaşayan 18 yaş üstü okuma-yazma bilen 158 Suriyeli göçmenden oluşmaktadır. Araştırmaya başlamadan önce Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 21817443-050.99 sayılı ve 01.10.2020 tarihli onayı alınmıştır (Bkz. Ek 1). Örneklemenin oluşumu gönüllülük esasına bağlı olarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ulaşma süreci, Hatay ilinde Suriyeli göçmenlere çeşitli alanlarda yardım sağlayan sivil toplum kuruluşları aracılığıyla sağlanmıştır. İlgili kuruluşlardan bu çalışma için gerekli izinler alınmıştır. Sivil toplum kuruluşlarının aracılığıyla katılımcılara ulaştıktan sonra kartopu örnekleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmaya toplam 158 kişi katılmış, araştırmadan çekilenler katılımcıların çıkarılmasıyla toplam 150 katılımcının verileri analiz için kullanılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılmaya gönüllü olan Suriyeli göçmenlere Kişisel Bilgi Formu, Adil Dünya İnancı Ölçeği (ADIÖ) ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği uygulanmıştır. Adil Dünya İnancı Ölçeği (ADIÖ) Dalbert (1999) tarafından geliştirilmiştir. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Diener ve arkadaşları tarafından (2009-2010) sosyo-psikolojik iyi oluş

ölçmek için geliştirilmiştir. Verilerinin toplanmasında kullanılacak form ve ölçeklere ilişkin bilgiler aşağıdaki başlıklarda açıklanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan Suriyeli göçmenlerin kendilerine ilişkin kişisel bilgilerini yanıtlamaları gereken sorulardan meydana gelmiş ve araştırmacı tarafından oluşturulmuş formdur. Katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu ve Türkiye'ye göç etme tarihleri vb. olmak üzere toplam 10 sorudan oluşmaktadır (Bkz. Ek 2).

3.3.2. Adil Dünya İnancı Ölçeği (ADIÖ)

Araştırmada Dalbert (1999) tarafından geliştirilen Adil Dünya İnancı Ölçeği kullanılmıştır (Bkz. Ek 3). Ölçeğin ilk 7 maddesi kişisel adil dünya inancını ölçmektedir. Dalbert (1999) kişisel adil dünya inancı ölçeği için güvenirlik katsayısını 0,86 olarak hesaplamıştır. Ölçeğin son 6 maddesi ise genel adil dünya inancını ölçmektedir. Dalbert (1999) Genel adil dünya ölçeği için güvenirlik katsayısını 0,78 olarak bulmuştur. Bu çalışmada kişisel adil dünya inancı ölçeği için güvenirlik katsayısı 0,92 olarak, genel adil dünya inancı ölçeği güvenirlik katsayısı 0,85 olarak hesaplanmıştır. Araştırmacıdan ölçeğin kullanım izni alınmıştır.

3.3.3. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PIOÖ)

Diener ve arkadaşları tarafından (2009-2010) mevcut iyi oluş ölçümlerini tamamlayıcı, sosyo-psikolojik iyi oluşu ölçmek için geliştirilen Psikolojik İyi Oluş Ölçeği kullanılmıştır (Bkz. Ek 4). Diener, ölçeğin güvenirlik katsayısını 0,87 olarak bulmuştur. Bu çalışmada Psikolojik İyi Oluş Ölçeği için güvenirlik katsayısı 0,83 olarak hesaplanmıştır. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği 8 maddeden ve tek boyuttan oluşan 7'li likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan puan 8-56 arasında değişmektedir. Yüksek puan kişinin birçok psikolojik kaynak ve güce sahip olduğunu göstermektedir (Diener ve ark., 2010). Tüm maddeler için elde edilen alfa değeri o anketin toplam güvenilirliğini gösterir ve genel kabul bu değer 0.7 ve büyük olmasıdır (Kılıç, 2016). Ölçek, geliştirici tarafından bilimsel araştırmalarda kullanıma açık tutulmuştur.

3.4. İşlem

Araştırmada kullanılan ölçeklerin Arapça geçerlilik ve güvenilirlik çalışması bulunmamaktadır. Bu çalışma için İngilizce’ den Arapça’ya çeviri ve geri çeviri (back translation) yöntemine başvurulmuştur. Tüm ölçek soruları ve gönüllü katılım formu Suriyeli bir çevirmen tarafından Arapça’ ya çevrilmiştir. Daha sonra bu form ve ölçekler, başka Suriyeli çevirmen tarafından İngilizce’ye geri çevrilmiştir. Son olarak araştırmada kullanılan form ve ölçekler iki Suriyeli çevirmen tarafından gözden geçirilerek uzlaşa sağlanmış ve ölçeklerin Arapça son versiyonları oluşturulmuştur. Dolayısıyla, tüm form ve ölçekler katılımcılara Arapça olarak verilmiştir. Araştırmada kullanılan form ve ölçeklerin çeviri ve geri çeviri işlemlerini gerçekleştiren tüm kişiler iki dil bilen Suriyeli çevirmenlerdir. Bu çeviri süreci, kültürlerarası çalışmalarda ölçeklerin doğruluğundan emin olmak için başvurulmuş bir yoldur (Hançer, 2003).

Ölçekler cevaplandırılmadan önce katılımcılara, araştırmacının süpervizörlüğünde Suriyeli bir çevirmen eşliğinde çalışma ile ilgili etik konularda ve çalışmanın konusu ve amacı hakkında bilgi verilmiştir. Katılımcılara tüm kişisel bilgilerin gizli kalacağı ve herhangi bir sebepten dolayı kendilerini rahatsız hissederseniz çalışmadan ayrılacakları konusunda bilgilendirme yapılarak gönüllü katılım formu verilmiştir (Bkz. Ek 5). Veri toplama işlemi devam eden Covid-19 salgını kurallarına uygun olarak aynı anda en fazla 2 ayrı katılımcı ile görüşülecek şekilde sosyal mesafe kurallarına uyarak ve maske kullanımına dikkat ederek gerçekleştirilmiştir. Bilgilendirme ve ölçeklerin tamamlanması yaklaşık 20-25 dakika sürmüştür.

3.5. İstatistiksel Yöntem

Bu araştırmada SPSS 23 programı kullanılmıştır. Öncelikle araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik analizleri test edilmiştir (Tablo 1). Araştırmada nicel sosyodemografik değişkenlere ilişkin betimsel analizler yapılmıştır. Yapılan betimsel analizde minimum, maksimum, ortalama ve standart sapmalar hesaplanmıştır. Ardından araştırmaya katılan bireylerin diğer sosyodemografik değişkenlere ilişkin dağılımları frekans analiziyle gösterilmiştir. Araştırmada yer alan ölçek puanlarının normal dağılım gösterip göstermediğine yönelik testler yapılmış, Skewness ve Kurtosis puanları gösterilmiştir. Normallik dağılımı görülmediği için ikili karşılaştırmalar Mann-Whitney U, bağımsız değişkeni ikiden fazla olan gruplarda

Kruskal Wallis analiz yöntemi, ilişkilere yönelik analizler Spearmann yöntemi ile test edilmiştir. Anlamlı değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisini incelemek adına regresyon analizi yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 1.

Araştırmada kullanılan ölçeklere dair güvenirlik analizi sonuçları

Ölçek boyutu	Madde Sayısı	Cronbach (α)
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	8	,830
Kişisel Adil Dünya İnancı Alt boyutu	7	,925
Genel Adil Dünya İnancı Alt boyutu	6	,857

Tablo 1’de araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin güvenirlik analizi sonuçları verilmektedir. Araştırmada uygulanan güvenirlik analizi sonucunda Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,83, Kişisel Adil Dünya İnancı Ölçeği Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,925 ve Genel Adil Dünya İnancı Ölçeği Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,857 olarak hesaplanmıştır. Buradan hareketle araştırmada kullanılan Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Adil Dünya İnancı Ölçeğinin her iki boyutunun güvenilir değerlere sahip olduğu görülmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Katılımcıların Sosyodemografik Verilerine Ait Frekans Dağılımı

Tablo 2.

Katılımcıların sosyodemografik verilerine ait dağılım tablosu

		n	%
Cinsiyet	Kadın	72	48,0
	Erkek	78	52,0
Yaş	18-25	25	16,7
	26-35	51	34,0
	36-45	34	22,7
	46-55	22	14,7
	56 yaş ve üzeri	18	12,0
Eğitim Durumu	İlkokul	49	32,7
	Ortaokul	74	49,3
	Lise	21	14,0
	Üniversite	6	4,0
Medeni Durum	Evli	87	58,0
	Bekar	59	39,3
	Boşanmış	4	2,7
Nerede Yaşadığı	İl Merkezi	85	56,7
	İlçe	45	30,0
	Köy	20	13,3
Ailenin Gelir Düzeyi	Düşük	102	68,0
	Orta	40	26,7
	İyi	8	5,3
Herhangi Bir İşte Çalışıyor musunuz?	Evet	89	59,3
	Hayır	61	40,7
Hatay'da Herhangi Bir Yakınınız Bulunuyor mu?	Evet	136	90,7
	Hayır	14	9,3

		n	%
Kiminle Beraber Yaşıyorsunuz?	Eşim-Çocuklarım	87	58,0
	Annem-Babam	31	20,7
	Arkadaşlar	18	12,0
	Akrabalar	12	8,0
	Diğer	2	1,3
Türkiye'ye Göç Etme Tarihi	2011	11	7,3
	2012	45	30,0
	2013	35	23,3
	2014	23	15,3
	2015	27	18,0
	2016	8	5,3
	2017	1	0,7

Araştırmaya katılan 150 katılımcının sosyodemografik bilgilerine bakıldığında (Tablo 2); %48'inin kadın, %52'sinin erkek olduğu, katılımcıların %16,7'sinin 18-25 yaş, %34'ünün 26-35 yaş, %22,7'sinin 36-45 yaş, %14,7'sinin 46-55 yaş ve %12,0'ının 56 yaş ve üzeri olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin %32,7'sinin ilköğretim, %49,3'ü ortaokul, %14'ünün lise ve %4'ünün üniversite mezunu olduğu, katılımcıların %58'inin evli, %39,3'ünün bekar ve %2,7'sinin boşanmış olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin %56,7'sinin il merkezi, %30'unun ilçe ve %13'ünün köyde yaşadığı, katılımcıların %68'inin düşük, %26,7'sinin orta ve %5,3'ünün iyi ekonomik düzeye sahip olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin %59,3'ünün herhangi bir işte çalıştığı, %40,7'sinin ise herhangi bir işte çalışmadığı tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin %90,7'sinin Hatay'da bir yakını olduğu, %9,3'ünün ise bir yakını olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin %58'inin eşi ve çocuklarıyla, %20,7'sinin anne ve babasıyla, %12'sinin arkadaşlarıyla, %8'inin akrabalarıyla ve %1,3'ünün diğer kişilerle yaşadığı tespit edilmiştir. Son olarak araştırmaya katılan bireylerin %7,3'ünün 2011 yılında, %30'unun 2012 yılında, %23,3'ünün 2013 yılında, %15,3'ünün 2014 yılında, %18'inin 2015 yılında, %5,3'ünün 2016 yılında ve %0,7'sinin 2017 yılında Türkiye'ye göç ettiği tespit edilmiştir.

4.2. Değişkenlerin Normallik Analizi

Tablo 3.

Araştırmada ele alınan değişkenlerin puanlarının ortalamaları ve normallik varsayımlarına ilişkin betimsel istatistikler

Değişkenler	N		Ss	Skewness	Kurtosis	p
İyi Oluş Ölçeği	150	26,0267	4,76135	-,949	-,576	,000
Kişisel Adil Dünya İnancı Ölçeği	150	14,0267	6,25621	,817	-,768	,000
Genel Adil Dünya İnancı Ölçeği	150	17,9267	5,71128	-,077	-,546	,000

Tablo 3’de araştırmada ele alınan ölçek puanlarına dair ortalama puanlar ve normallik varsayımına ilişkin istatistikler verilmiştir. Tablo incelendiğinde normallik varsayımını test etmek amacıyla kullanılan istatistiksel teknikler arasında yer alan çarpıklık-basıklık katsayıları Kurtosis ve Skewness değerlerine ilişkin farklı değer aralıkları bulunmakla birlikte bu değişkenlerde normallik varsayımının sağlanamadığı görülmüştür.

4.3. Katılımcıların Sosyodemografik Değişkenleri İle Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular

Tablo 4.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre psikolojik iyi oluş puanlarında farklılaşmaya ilişkin Mann Whitney-U analiz tablosu

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Psikolojik İyi Oluş	Kadın	72	73,00	5256,00	2628,000	,490
	Erkek	78	77,81	6069,00		

*p≤0,05

Tablo 4’de katılımcıların cinsiyetlerine göre psikolojik iyi oluş puanlarında farklılaşmaya ilişkin puanlarının karşılaştırması Mann Whitney-U testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde cinsiyetlerine göre psikolojik iyi oluş puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (p>0,05).

Tablo 5.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre kişisel adil dünya inancı puanlarında farklılaşmaya ilişkin Mann Whitney-U analiz tablosu

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kişisel Adil Dünya İnancı	Kadın	72	84,71	6099,00	2145,000	,011*
	Erkek	78	67,00	5226,00		

*p≤0,05

Tablo 5’de katılımcıların cinsiyetlerine göre kişisel adil dünya inancı puanlarında farklılaşmaya ilişkin puanlarının karşılaştırması Mann Whitney-U testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyetlerine göre adil dünya inancı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür (p<0,05). Buna göre, kadınların kişisel adil dünya inancı puanlarının erkeklerden daha yüksektir.

Tablo 6.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre genel adil dünya inancı puanlarında farklılaşmaya ilişkin Mann Whitney-U analiz tablosu

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Genel Adil Dünya İnancı	Kadın	72	78,46	5649,00	2595,000	,417
	Erkek	78	72,77	5676,00		

*p≤0,05

Tablo 6’da katılımcıların cinsiyetlerine göre genel adil dünya inancı puanlarında farklılaşmaya ilişkin puanlarının karşılaştırması Mann Whitney-U testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde katılımcıların cinsiyetlerine göre genel adil dünya inancı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (p>0,05).

Tablo 7.

Katılımcıların herhangi bir işte çalışma durumlarına göre psikolojik iyi oluş puanlarında farklılaşmaya ilişkin Mann Whitney-U analiz tablosu

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Psikolojik İyi Oluş	Evet	89	76,54	6812,00	2622,000	,718
	Hayır	61	73,98	4513,00		

*p≤0,05

Tablo 7’de katılımcıların herhangi bir işte çalışma durumlarına göre psikolojik iyi oluş puanlarında farklılaşmaya ilişkin puanlarının karşılaştırması Mann Whitney-U testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde herhangi bir işte çalışma durumlarına göre psikolojik iyi oluş puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 8.

Katılımcıların herhangi bir işte çalışma durumlarına göre kişisel adil dünya inancı puanlarında farklılaşmaya ilişkin Mann Whitney-U analiz tablosu

				N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kişisel Adil Dünya Evet	İnancı			89	77,60	6906,50	2527,500	,466
				Hayır	61	72,43	4418,50	

* $p\leq 0,05$

Tablo 8’de katılımcıların herhangi bir işte çalışma durumlarına göre kişisel adil dünya inancı puanlarında farklılaşmaya ilişkin puanlarının karşılaştırması Mann Whitney-U testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde herhangi bir işte çalışmaya göre kişisel adil dünya inancı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 9.

Katılımcıların herhangi bir işte çalışma durumlarına göre genel adil dünya inancı puanlarında farklılaşmaya ilişkin Mann Whitney-U analiz tablosu

				N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Genel Adil Dünya Evet	İnancı			89	74,75	6652,50	2647,500	,795
				Hayır	61	76,60	4672,50	

* $p\leq 0,05$

Tablo 9’da katılımcıların herhangi bir işte çalışma durumlarına göre genel adil dünya inancı puanlarında farklılaşmaya ilişkin puanlarının karşılaştırması Mann Whitney-U testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde herhangi bir işte çalışmaya göre genel adil dünya inancı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 10.

Katılımcıların Hatay'da herhangi bir yakını bulunma durumuna göre psikolojik iyi oluş puanlarında farklılaşmaya ilişkin Mann Whitney-U analiz tablosu

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Psikolojik İyi Oluş	Evet	136	77,84	10586,00	634,000	,036*
	Hayır	14	52,79	739,00		

*p≤0,05

Tablo 10'da katılımcıların Hatay'da herhangi bir yakını bulunma durumuna göre psikolojik iyi oluş puanlarında farklılaşmaya ilişkin puanlarının karşılaştırması Mann Whitney-U testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların Hatay'da herhangi bir yakını bulunma durumuna göre psikolojik iyi oluş puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür (p<0,05). Buna göre, Hatay'da yakını bulunan katılımcıların psikolojik iyi oluş puanlarının Hatay'da tanıdığı olmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 11.

Katılımcıların Hatay'da herhangi bir yakını bulunma durumuna göre kişisel adil dünya inancı puanlarında farklılaşmaya ilişkin Mann Whitney-U analiz tablosu

				N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kişisel Adil Dünya İnancı	Evet	136	76,19	10362,50	857,500	,534		
	Hayır	14	68,75	962,50				

*p≤0,05

Tablo 11'de katılımcıların Hatay'da herhangi bir yakını bulunma durumuna göre kişisel adil dünya inancı puanlarında farklılaşmaya ilişkin puanlarının karşılaştırması Mann Whitney-U testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde Hatay'da herhangi bir yakını bulunma durumuna göre kişisel adil dünya inancı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (p>0,05).

Tablo 12.

Katılımcıların Hatay'da herhangi bir yakını bulunma durumuna göre genel adil dünya inancı puanlarında farklılaşmaya ilişkin Mann Whitney-U analiz tablosu

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Genel Adil Dünya İnancı	Evet	136	77,25	10506,50	713,500	,118
	Hayır	14	58,46	818,50		

*p≤0,05

Tablo 12’de katılımcıların Hatay’da herhangi bir yakını bulunma durumuna göre genel adil dünya inancı puanlarında farklılaşmaya ilişkin puanlarının karşılaştırması Mann Whitney-U testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde Hatay’da herhangi bir yakını bulunma durumuna göre genel adil dünya inancı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 13.

Katılımcıların yaş gruplarına göre psikolojik iyi oluş puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
18-25 yaş	25	68,88	4	5,828	,212	
26-35 yaş	51	67,39				
36-45 yaş	34	87,37				
46-55 yaş	22	76,43				
56 ve üzeri yaş	18	84,11				

* $p\leq 0,05$

Tablo 13’de katılımcıların yaş gruplarına göre psikolojik iyi oluş puanlarının karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde yaş gruplarına göre psikolojik iyi oluş puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin puanlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 14.

Katılımcıların yaş gruplarına göre kişisel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
18-25 yaş	25	74,90	4	5,479	,242	
26-35 yaş	51	77,51				
36-45 yaş	34	72,87				
46-55 yaş	22	61,59				
56 ve üzeri yaş	18	92,61				

* $p\leq 0,05$

Tablo 14’de katılımcıların yaş gruplarına göre kişisel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde yaş gruplarına göre kişisel adil dünya inancı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 15.

Katılımcıların yaş gruplarına göre genel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	x ²	p	Anlamlı Fark
18-25 yaş	25	53,14	4	20,081	,000	1-5, 2-5, 3-5, 4-5
26-35 yaş	51	79,13				
36-45 yaş	34	77,51				
46-55 yaş	22	62,27				
56 ve üzeri yaş	18	108,64				

*p≤0,05

Tablo 15’de katılımcıların yaş gruplarına göre genel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde yaş gruplarına göre genel adil dünya inancı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür (p<0,05). Buna göre, elli altı yaş ve üzeri katılımcıların genel adil dünya inancın diğer yaş gruplarındaki katılımcılara göre daha yüksektir.

Tablo 16.

Katılımcıların eğitim durumuna göre psikolojik iyi oluş puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	x ²	p	Anlamlı Fark
İlköğretim	49	82,06	3	4,658	,199	
Ortaokul	74	76,59				
Lise	21	58,88				
Üniversite	6	66,67				

*p≤0,05

Tablo 16’da katılımcıların eğitim durumuna göre psikolojik iyi oluş puanlarının karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde eğitim durumuna göre psikolojik iyi oluş puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (p>0,05).

Tablo 17.

Katılımcıların eğitim durumuna göre kişisel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
İlköğretim	49	84,16	3	16,168	,001*	1-3, 2-3, 3-4
Ortaokul	74	79,55				
Lise	21	41,31				
Üniversite	6	74,50				

* $p \leq 0,05$

Tablo 17’de katılımcıların eğitim durumuna göre kişisel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde eğitim durumuna göre kişisel adil dünya inancı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Buna göre, lise mezunu katılımcıların kişisel adil dünya inancı diğer eğitim grubundan olan katılımcılara göre daha düşüktür.

Tablo 18.

Katılımcıların eğitim durumuna göre genel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
İlköğretim	49	78,91	3	14,155	,003*	1-3, 2-3, 3-4
Ortaokul	74	83,30				
Lise	21	45,81				
Üniversite	6	55,33				

* $p \leq 0,05$

Tablo 18’de katılımcıların eğitim durumuna göre genel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde eğitim durumuna göre genel adil dünya inancı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Buna göre, lise mezunu katılımcıların genel adil dünya inancı diğer eğitim grubundan olan katılımcılara göre daha düşüktür.

Tablo 19.

Katılımcıların medeni durumlarına göre psikolojik iyi oluş puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	x ²	p	Anlamlı Fark
Evli	87	93,85	2	38,456	,000*	1-2, 1-3
Bekar	59	49,79				
Boşanmış	4	55,63				

*p≤0,05

Tablo 19’da katılımcıların medeni durumlarına göre psikolojik iyi oluş puanlarının karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde medeni durumlarına göre psikolojik iyi oluş puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür (p<0,05). Buna göre, evli katılımcıların psikolojik iyi oluş puanları diğer gruplara göre daha yüksektir.

Tablo 20.

Katılımcıların medeni durumlarına göre kişisel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	x ²	p	Anlamlı Fark
Evli	87	79,09	2	2,421	,298	
Bekar	59	71,91				
Boşanmış	4	50,38				

*p≤0,05

Tablo 20’de katılımcıların medeni durumlarına göre kişisel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde medeni durumlarına göre kişisel adil dünya inancı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (p>0,05).

Tablo 21.

Katılımcıların medeni durumlarına göre genel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	x ²	p	Anlamlı Fark
Evli	87	85,97	2	13,960	,001*	1-3, 2-3
Bekar	59	62,84				
Boşanmış	4	34,63				

*p≤0,05

Tablo 21’de katılımcıların medeni durumlarına göre genel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde medeni durumlarına göre genel adil dünya inancı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Buna göre, boşanmış katılımcıların genel adil dünya inancı puanları diğer gruplara göre anlamlı olarak daha düşüktür.

Tablo 22.

Katılımcıların nerede yaşadıklarına göre psikolojik iyi oluş puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
İl Merkezi	85	71,50	2	8,659	,013	2-3
İlçe	45	90,01				
Köy	20	59,85				

* $p\leq 0,05$

Tablo 22’de katılımcıların yaşadıkları yere göre psikolojik iyi oluş puanlarının karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde nerede yaşadıklarına göre psikolojik iyi oluş puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Buna göre, ilçede yaşayan katılımcıların psikolojik iyi oluş puanları il merkezi ve köyde yaşayanlardan daha yüksektir.

Tablo 23.

Katılımcıların nerede yaşadıklarına göre kişisel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
İl Merkezi	85	64,46	2	14,935	,001*	1-2, 2-3
İlçe	45	94,69				
Köy	20	79,23				

* $p\leq 0,05$

Tablo 23’de katılımcıların yaşadıkları yere göre kişisel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde katılımcıların yaşadıkları yere göre kişisel adil dünya inancı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Buna göre, ilçede yaşayan katılımcıların kişisel adil dünya inancı puanları il merkezi ve köyde yaşayan katılımcılara göre daha yüksektir.

Tablo 24.

Katılımcıların nerede yaşadıklarına göre genel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	x ²	p	Anlamlı Fark
İl Merkezi	85	74,83	2	,886	,642	
İlçe	45	79,62				
Köy	20	69,08				

*p≤0,05

Tablo 24’de katılımcıların yaşadıkları yere göre genel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde katılımcıların yaşadıkları yere göre genel adil dünya inancı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (p>0,05)

Tablo 25.

Katılımcıların ailelerinin gelir düzeylerine göre psikolojik iyi oluş puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	x ²	p	Anlamlı Fark
Düşük	102	79,06	2	2,281	,320	
Orta	40	68,56				
İyi	8	64,75				

*p≤0,05

Tablo 25’de katılımcıların ailelerinin gelir düzeylerine göre psikolojik iyi oluş puanlarının karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde ailelerinin gelir düzeylerine göre psikolojik iyi oluş puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (p>0,05).

Tablo 26.

Katılımcıların ailelerinin gelir düzeylerine göre kişisel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	x ²	p	Anlamlı Fark
Düşük	102	74,71	2	,266	,875	
Orta	40	78,28				
İyi	8	71,25				

*p≤0,05

Tablo 26’da katılımcıların ailelerinin gelir düzeylerine göre kişisel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde ailelerinin gelir düzeylerine göre kişisel adil dünya inancı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 27.

Katılımcıların ailelerinin gelir düzeylerine göre genel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Düşük	102	73,03	2	8,898	,012*	1-3 , 2-3
Orta	40	88,50				
İyi	8	42,00				

* $p\leq 0,05$

Tablo 27’de katılımcıların ailelerinin gelir düzeylerine göre genel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde ailelerinin gelir düzeylerine göre genel adil dünya inancı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Buna göre, gelir düzeyi iyi olan katılımcıların genel adil dünya inancı puanları diğer katılımcılara göre daha düşüktür.

Tablo 28.

Katılımcıların kiminle beraber yaşadığına göre psikolojik iyi oluş inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Eşim-Çocuklarım	87	93,85	4	40,936	,000	1-2, 1-3, 1-4, 1-5
Annem-Babam	31	56,32				
Arkadaşlar	18	37,50				
Akrabalar	12	55,17				
Diğer	2	38,50				

* $p\leq 0,05$

Tablo 28’de katılımcıların kiminle beraber yaşadığına göre psikolojik iyi oluş puanlarının karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde kiminle beraber yaşadığına göre psikolojik iyi oluş puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Buna göre, eşi ve çocukları ile yaşayan katılımcıların psikolojik iyi oluş puanları diğer gruplara göre daha yüksektir.,

Tablo 29.

Katılımcıların kiminle beraber yaşadığına göre kişisel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	x ²	p	Anlamlı Fark
Eşim-Çocuklarım	87	79,09	4	6,256	,181	
Annem-Babam	31	77,13				
Arkadaşlar	18	60,58				
Akrabalar	12	76,88				
Diğer	2	20,00				

*p≤0,05

Tablo 29’da katılımcıların kiminle beraber yaşadığına göre kişisel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde kiminle beraber yaşadığına göre kişisel adil dünya inancı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (p>0,05).

Tablo 30.

Katılımcıların kiminle beraber yaşadığına göre genel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırmasına ilişkin Kruskal Wallis analiz tablosu

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	x ²	p	Anlamlı Fark
Eşim-Çocuklarım	87	85,97	4	14,989	,005	1-5, 2-5, 3-5, 4-5
Annem-Babam	31	67,44				
Arkadaşlar	18	52,06				
Akrabalar	12	63,42				
Diğer	2	28,75				

*p≤0,05

Tablo 30’da katılımcıların kiminle beraber yaşadığına göre genel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo incelendiğinde kiminle beraber yaşadığına göre genel adil dünya inancı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür (p<0,05). Buna göre, başkaları ile yaşadığını belirten katılımcıların genel adil dünya inancı puanları diğer gruplara göre daha düşüktür.

4.4. Ölçekler Arası Korelasyon Analizleri

Tablo 31.

Ölçekler arası korelasyon analizleri

		Psikolojik İyi Oluş	Kişisel Adil Dünya İnancı
Kişisel Adil Dünya İnancı	r	,562	1,000
	p	,000**	.
Genel Adil Dünya İnancı	r	,651	,612
	p	,000**	,000**

*p≤0,05

Tabloda 31’de katılımcıların ölçek puanlarına ilişkin Spearman korelasyon analizlerine yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde katılımcıların psikolojik iyi oluşları ile kişisel ve genel adil dünya inançları arasında pozitif yönlü yüksek ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre katılımcıların psikolojik iyi oluş puanları arttıkça kişisel ve genel adil dünya inanç puanları da artmaktadır.

4.5. Katılımcıların Sosyodemografik Değişkenler ve Ölçek Puanlarına İlişkin Regresyon Analizi

Tablo 32.

Katılımcıların sosyodemografik değişkenler ve ölçek puanlarına göre psikolojik iyi oluş puanlarına ilişkin regresyon tablosu

Değişken	β	Standart hata	Beta	t	p
(Sabit)	17,880	1,058		16,898	,000
Genel adil dünya inancı	,186	,077	,244	2,416	,017
Kişisel adil dünya inancı	,309	,084	,371	3,667	,000

R=,576 R²=,332 F_(2,147)=36,523 p=,000

Tablo 32’de katılımcıların Adil Dünya İnancı Ölçeği puanlarının Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları üzerindeki etkisine ilişkin Regresyon Analizi Enter Yöntemi ile verilmiştir. Tablo incelendiğinde, çalışmanın modelinin anlamlı olduğu ve genel adil dünya inancı puanının bir birim artması psikolojik iyi oluşu 186 birim artırırken, kişisel adil dünya inancı puanının bir birim artması psikolojik iyi oluş puanını 309 birim artırdığı görülmüştür.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Güncel literatür incelendiğinde, Suriyeli göçmenlerle ilgili birçok araştırmaya rastlansa da Suriyeli göçmenlerde adil dünya inancı ve psikolojik iyi oluşun değerlendirilmesine ilişkin araştırmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Literatürde Adil dünya inancı ile ilgili yapılan çalışmaların, dezavantajlı gruplar arasından seçilen ve çoğunlukla kronik rahatsızlığı olanlar, özel gereksinimli bireyler ve aileleri, cinsel yönelimi farklı olan bireyler ve kadınlar ile yapıldığı görülmektedir. Bu gruplardan farklı olarak göçmenlerde ve özellikle güncel bir toplumsal gerçeklik olan Suriyeli göçmenlerde adil dünya inancı ile ilgili çalışmalara rastlanılmadığı görülmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaklaşık on yıldır ülkemizde yaşıyor olmaları, Suriyeli nüfusunun ülkemizde oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada problem olarak Suriyeli göçmenlerin adil dünya inancı ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Mevcut çalışmanın bulguları incelendiğinde; araştırmaya katılan bireylerin psikolojik iyi oluşları ile kişisel ve genel adil dünya inançları arasında pozitif yönlü yüksek ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre katılımcıların psikolojik iyi oluş puanları arttıkça kişisel ve genel adil dünya inanç puanları da artmaktadır. Jahic (1999) tarafından Bosnalı ve Türk örneklem gruplarıyla gerçekleştirilen benzer bir çalışmada adil dünya inancı ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgular sonucunda -katılımcıların psikolojik iyi oluş puanları ve adil dünya inancı puanları arasında anlamlı bir ilişki vardır- hipotezi doğrulanmaktadır.

Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyetlerine göre bakıldığında, kadınların kişisel adil dünya inancı puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Benzer araştırmalara cinsiyet rolleri açısından bakıldığında, toplum içerisinde daha fazla adaletsizlikle karşı karşıya kalan kadınların, erkeklere göre daha düşük adil dünya inancına sahip olacağı düşünülebilir (Giray, 2009). Fakat Wagstaff (1983) ve Benson'ın (1992) yaptıkları çalışmada, adil dünya inancının cinsiyetler açısından bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşmışlardır.

Çalışmamızda Hatay'da tanıdığı olan katılımcıların psikolojik iyi oluş puanlarının Hatay'da tanıdığı olmayanlara göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Hangi sebeple olursa olsun yer değişimlerinden kaynaklı takip eden stres

faktörünün kişinin psikolojisini etkilendiği bilinmektedir. Kişinin göç ettiği bölgede tanıdığı bireylerin bulunmasının kişinin yaşadığı kaygının azalmasında etkili olduğu bilinmektedir (Kuo, 2014). Literatür incelendiğinde benzer çalışmalarda; çevreden algılanan sosyal desteğin psikolojik iyi oluşun en güçlü yordayıcısı olduğu (Özden, 2014), algılanan sosyal destek yükseldikçe psikolojik iyi oluşun yükseldiği yani algılanan sosyal destek ile psikolojik iyi oluş arasında doğru orantı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Aydın, Kahraman ve Hiçdurmaz, 2017). Somalili sığınmacılarla yapılan bir çalışmada sosyal desteğin psikolojik problemleri azalttığı böylelikle iyi oluşta sosyal desteğin doğrudan etkili olduğu belirtilmiştir (Demirbaş ve Bekaroğlu, 2013: 17). Suriyeli göçmenlerin Hatay ve diğer sınır bölgelerini daha çok tercih etmelerinin nedenlerinden biri de bu illerde akrabalarının bulunmasıdır. Akrabalarının bulunduğu illeri tercih etmelerinin Suriyeli göçmenlerin daha güvende hissetmelerini ve iş bulma, konaklama gibi imkanlara daha kolay ulaşabildiklerini göstermektedir (Sönmez ve Ayık, 2020:68).

Yaş gruplarına göre genel adil dünya inancı puanlarına bakıldığında, 56 yaş ve üzeri katılımcıların genel adil dünya inancının, diğer yaş gruplarındaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Tiftik'e (2012) göre, yaş ilerledikçe yetişkinlerin, kendilerini daha az kurban görme eğilimde oldukları ve yine yetişkinlerin adil dünya inançlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (aktaran Correia ve Dalbert, 2008). Bireyler haksız bir durumla karşılaştıklarında, hakkı olanı ne olursa olsun alacağı görüşüne inanırlar. Kılınç ve Torun (2011) yaptıkları çalışmada haksız durumlarla karşı karşıya kaldıklarında hakkı olanı alacağını düşünmeleri yüksek adil dünya inancı ile dindarlık arasında bir ilişki olabileceğini akıllara getirmektedir.

Eğitim durumuna göre hem kişisel hem de genel adil dünya inancı puanları değerlendirildiğinde, lise mezunu katılımcıların adil dünya inancının, diğer eğitim düzeylerinden olan katılımcılara göre daha düşük olduğu saptanmıştır.

Çalışmamızda evli ve ailesiyle birlikte yaşayan bireylerin psikolojik iyi oluş puanlarının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde psikolojik iyi oluş ile evlilik arasında güçlü bir ilişki olduğu görülmektedir (Glenn, 1975; Gove, Hughes ve Briggs-Style, 1983; Kim ve McKenry, 2002). Evliliğin bireylerin psikolojik iyi oluş üzerindeki olumlu etkisinin nedenlerinden birinin evliliğin kişilerin temel ihtiyaçlarını karşılamasıyla ilgili

olabildiği düşünülmektedir. Evli bireyler üzerinde yapılan bir çalışmada, evliliğin bireylerin biyolojik, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamakta olduğu bulgusuna ulaşmıştır (Özgüven, 2000). Türkiye’de yapılmış çalışmaların verileri incelendiğinde evli olan kişilerin evli olmayanlara göre daha mutlu oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. TÜİK (2013) verilerine göre, evli bireylerin %61,3’ünün, evli olmayanların ise %53,6’sının daha mutlu olduğu saptanmıştır. Kim ve McKenry (2002) yaptıkları çalışmada, evlilik ve ruh sağlığı ilişkisini ve evliliğin eşlerin temel psikolojik ihtiyaçlarını karşılamasındaki önemine vurgu yapmıştır.

Medeni durumlarına göre genel adil dünya inancı puanları karşılaştırıldığında, boşanmış katılımcıların genel adil dünya inancı puanlarının diğer gruplara göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Yaşadıkları yere göre kişisel adil dünya inancı puanları karşılaştırıldığında, ilçede yaşayan katılımcıların kişisel adil dünya inancı il merkezi ve köyde yaşayan katılımcılara göre daha yüksek bulunmuştur.

Yaşadıkları yere göre değerlendirildiğinde, ilçede yaşayan katılımcıların psikolojik iyi oluş puanlarının köyde yaşayan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Oktan (2010), tarafından yapılan çalışmada yer değiştiren göçmenlerin yaşamlarındaki sosyal imkânlardan mahrum kaldıkları görülmüştür. Ayrıca şehre göç eden göçmenlerin sosyal destek ve temel ihtiyaçlarını köy ve kasabaya göre daha rahat avantajlıdır.

Araştırmaya katılan ailelerin gelir düzeylerine göre genel adil dünya inancı puanlarının karşılaştırılmasına bakıldığında, gelir düzeyi iyi olan katılımcıların genel adil dünya inancı puanlarının diğer katılımcılara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Kiminle beraber yaşadığına göre genel adil dünya inancı puanları karşılaştırıldığında, aile, anne-baba, akraba veya arkadaşlar dışında kişilerle yaşadığını belirten katılımcıların genel adil dünya inancı puanlarının diğer gruplara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Son olarak modelin anlamlı olduğu, genel adil dünya inancı puanının artması psikolojik iyi oluş puanını artırırken kişisel adil dünya inancı puanının artmasının da psikolojik iyi oluş puanını artırdığı görülmüştür. Bu sonuçlar doğrultusunda söz

konusu çalışmada, katılımcıların adil dünya inancı puanlarının psikolojik iyi oluş puanları üzerinde yordayıcı olduğuna dair hipotezin doğrulandığı görülmektedir.

Sonuç olarak araştırmaya katılan kadınların erkeklere göre adil dünya inancı puanları daha yüksektir. Hatay’da tanıdığı olan Suriyeli göçmenlerin psikolojik iyi olma durumu daha yüksek bulunmuştur. 56 yaş ve üzeri katılımcıların genel adil dünya inancı puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Eğitim durumlarına göre, lise mezunu olan katılımcıların hem kişisel hem de genel adil dünya inancının daha düşük olduğu saptanmıştır. Katılımcıların medeni durumlarına göre, evli katılımcıların psikolojik iyi oluşlarının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır ve boşanmış katılımcıların genel adil dünya inancı puanlarının diğer gruplara göre daha düşük olduğu görülmüştür. Yaşadıkları yere göre değerlendirdiğimizde, ilçede yaşayan katılımcıların psikolojik iyi oluş puanlarının köyde yaşayan katılımcılardan daha yüksek olduğu saptanmıştır ve ilçede yaşayan katılımcıların kişisel adil dünya inancı il merkezi ve köyde yaşayan katılımcılara göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca eşi ve çocukları ile yaşayan katılımcıların psikolojik iyi oluş puanlarının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır ve başkaları ile yaşadığını belirten katılımcıların genel adil dünya inancı puanlarının diğer gruplara göre daha düşük olduğu görülmüştür. Sonuç olarak katılımcıların psikolojik iyi oluşları ile kişisel ve genel adil dünya inançları arasında pozitif yönlü yüksek bir ilişki olduğu görülmüştür.

Bu çalışma, güncel literatür göz önünde bulundurulduğunda, ülkemizdeki Suriyeli göçmenlerde adil dünya inancı ve psikolojik iyi oluşun bir arada değerlendirildiği ilk çalışmadır. Bu bağlamda söz konusu çalışmanın, bu konudaki eksikliğin giderilmesi ve gelecekte yapılacak çalışmalar bakımından yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda bundan sonraki araştırmacılara; Suriyeli göçmenlerde adil dünya inancı ve psikolojik iyi oluşun daha iyi anlaşılabilmesi için Suriyeli göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı farklı illeri kapsayacak şekilde örneklem grubunun genişletilmesi, Suriyeli göçmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerini arttırmaya yönelik psikososyal müdahalelerin desteklenmesi ve geliştirilmesi, Suriyeli göçmenlerin adil dünya inancı ve psikolojik iyi oluşlarını olumlu veya olumsuz yöne etkileyen faktörleri değerlendiren boylamsal araştırmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akgün, S. (2019). Adil dünya inancı ve toplumsal sonuçları. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 2227-2247.
- Akhtar, S. (2010). Immigration and Acculturation: Mourning, Adaptation, and the Next Generation. USA: Jason Aronson.
- Akhtar, S. (2018). Göç ve Kimlik, Kargaşa, Sağaltım ve Dönüşüm. *Göç Dergisi*, 6(2), 273-278.
- Al-Baldawi, R. (2002). Migration-related stress and psychosomatic consequences. In *International Congress Series* (Vol. 1241, pp. 271-278).
- Altunok, M. (2017). Türkiye'nin göç gerçekliği ve örgütlenmesi üzerine bir tartışma-a discussion on turkey's migration reality and organization. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(22), 295-311.
- Alves, H. V., Gangloff, B., & Umlauft, S. (2018). The social value of expressing personal and general belief in a just world in different contexts. *Social Justice Research*, 31(2), 152-181.
- Amato, P. R. (1994). Father-child relations, mother-child relations, and offspring psychological well-being in early adulthood. *Journal of Marriage and the Family*, 1031-1042.
- Aydın, A., Kahraman, N. ve Hiçdurmaz, D. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin Algılanan sosyal destek ve psikolojik iyi olma düzeylerinin belirlenmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 8(1), 40-47.
- Babbie, E. (2014). The practice of social research (14th ed.). CENGAGE Learning Custom Publishing.

- Bağcı, Ç. ve Canpolat, E. (2019). Suriyeli sığınmacılarda Türklerle temas ve psikolojik iyi oluş ilişkisinde aracı değişkenler. *Nesne: Psikoloji Dergisi*, 7(15), 149-169.
- Batista, E. ve Wiese, P. (2010). Culture and migration: Psychological trauma in children and adolescents. *Traumatology*, 16(4), 142–152.
- Bayraklı, C. (2007). *Dış göçün sosyo-ekonomik etkileri: Görece Göçmen Konutları'nda (İzmir) yaşayan Bulgaristan göçmenleri örneği* (Doctoral dissertation, Adnan Menderes Üniversitesi).
- Begue, L., & Bastounis, M. (2003). Two spheres of belief in justice: Extensive support for the bidimensional model of belief in a just world. *Journal of personality*, 71(3), 435-463.
- Benson, D. (1992), Why Do People Believe in a Just World: Testing Explanations. *Sociological Spectrum*, 12, 73-104.
- Berry, J. W., Worthington, E. L., Jr., O'Connor, L., Parrott, L., III, & Wade, N. G. (2005), "Forgivingness, Vengefulrumination, and Affective Traits", *Journal of Personality*, 73, 183– 225.
- Bhugra, D. (2004). Migration and mental health. *Acta psychiatrica scandinavica*, 109(4), 243-258.
- Bhugra, D. ve Ayonrinde, O. (2004). Depression in migrants and ethnic minorities. *Advances in Psychiatric treatment*, 10(1), 13-17.
- Bhugra, D., & Becker, M. A. (2005). Migration, cultural bereavement and cultural identity. *World psychiatry*, 4(1), 18.
- Bhugra, D., Gupta, S., Bhui, K., Craig, T. O. M., Dogra, N., Ingleby, J. D.,

Kirkbride, J., Moussaoui, D., Nazroo, J., Qureshi, A., Stompe, T. ve Tribe, R. (2011). WPA guidance on mental health and mental health care in migrants. *World Psychiatry*, 10(1), 2-10.

Bozan Kaya, B. K. ve akmak, S. (2020). Sosyal hizmet alışanlarında ikincil travmatik stres ve adil dünya inancı. *Cukurova Medical Journal*, 45(3), 1061-1072.

Bradburn, N. M. (1969). The structure of psychological well-being.

Bulut, S., & Dilmaç, B. (2018). Üniversite ğrencilerinin sahip olduğu değerler psikolojik iyi oluş ve mutluluk düzeyleri arasındaki yordayıcı ilişkiler. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 349-374.

Calhoun, L. G., & Cann, A. (1994). Differences in assumptions about a just world: Ethnicity and point of view. *The Journal of social psychology*, 134(6), 765-770.

Carta, M. G., Bernal, M., Hardoy, M. C. ve Haro-Abad, J. M. (2005). Migration and mental health in Europe (the state of the mental health in Europe working group: appendix 1). *Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health*, 1(1), 1-16.

Castles, S. (2000). International migration at the beginning of the twenty-first century: Global trends and issues. *International Social Science Journal*, 52(165), 269-281.

Cengiz, S. (2010). G, Kimlik ve Edebiyat. *Zeitschrift für die Welt der Trken/Journal of World of Turks*, 2(3), 185-193.

Chen, W., Hall, B. J., Ling, L. ve Renzaho, A. M. (2017). Pre-migration and post-migration factors associated with mental health in humanitarian migrants in Australia and the moderation effect of post-migration stressors: Findings from

the first wave data of the BNLA cohort study. *The Lancet Psychiatry*, 4(3), 218-229.

Civan, O. E. , Gökalp, A. (2011). “Göçmen İşçi Kavramı ve Göçmen İşçilerin İş Sağlığı ve Güvenliği”, *Çalışma ve Toplum*, 233-264.

Correia, I. & Dalbert, C. (2008). *School bullying: belief in a personal just world of bullies, victims and defenders*. *European Psychologist*, 13(4), 248-254.

Correia, I., & Vala, J. (2003). When will a victim be secondarily victimized? The effect of observer's belief in a just world, victim's innocence and persistence of suffering. *Social Justice Research*, 16(4), 379-400.

Çağlar, T. (2018). Göç çalışmaları için kavramsal bir çerçeve. *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), 26-49.

Çağlayan, S. (2006). Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17), 67-91.

Çobanoğlu, N. (1996). "Tıp Etiği Açısından Göç ve Sağlık." *Toplum ve Göç, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi Toplum ve Göç*, 667-671.

Kaya, B. Kıran, B. & Çakmak, S. (2020). Sosyal hizmet çalışanlarında ikincil travmatik stres ve adil dünya inancı. *Cukurova Medical Journal*, 45(3), 1061-1072.

Dalbert, C. (1998). Belief in a just world, well-being and coping with an unjust fate. L. Montada ve M. Lerner (Ed.), *Responses to victimization and belief in a just world içinde* (87-105) New York: Plenum Press.

Dalbert, C. (1999). The world is more just for me than generally: About the personal belief in a just world scale's validity. *Social justice research*, 12(2), 79-98.

- Dalbert, C. (2001). *The justice motive as a personal resource: Dealing with challenges and critical life events*. Springer Science & Business Media.
- Dalbert, C. (2002). Beliefs in a just world as a buffer against anger. *Social Justice Research*, 15(2), 123-145.
- Dalbert, C. ve Yamauchi, L. A. (1994). Belief in a just world and attitudes toward immigrants and foreign workers: A cultural comparison between Hawaii and Germany. *Journal of Applied Social Psychology*, 24(18), 1612-1626.
- Dalbert, C., & Stoeber, J. (2005). The belief in a just world and distress at school. *Social Psychology of Education*, 8(2), 123-135.
- Demirbaş, H., & Bekaroğlu, E. (2013). Evden uzakta olmak: Sığınmacıların/mültecilerin psikolojik sorunları ve alınacak önlemler. *Kriz dergisi*, 21(1), 11-24.
- Demirci, İ., & Şar, A. H. (2017). Kendini Bilme ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 6(5), 2710-2728.
- Demirtaş, H. (2009). Sakarya Üniversitesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mülteci Sorunu ve Türkiye-AB ilişkilerine etkisi*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya.
- Demirtaş, S. (2016). *Okul yöneticilerinin psikolojik iyi olma ve örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki* (Master's thesis, Mevlana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Diener, E., Lucas, R. E., & Oishi, S. (2012). Diener-Subjective_Well-Being. pdf. *The Oxford Handbook of Positive Psychology*, 63-73.
- Diener, E., Wirtz, D., Biswas-Diener, R., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D., et al. (2009). New measures of wellbeing. *Social Indicators Research Series*, 39(12).

- Dik, T. (2010). Atasözlerinde adil dünya inancı. *Millî Folklor*, 22(88), 28-32.
- Doğan, T. (2006). Üniversite öğrencilerinin iyilik halinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(30).
- Doğan, T., & Eryılmaz, A. (2014). Benlik saygısı ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33), 107-117.
- Duruel, M. (2017). Suriyeli sığınmacıların Türk emek piyasasına etkileri fırsatlar ve tehditler. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 207-222.
- Dzuka, J., & Dalbert, C. (2006). The belief in a just world and subjective well-being in old age. *Aging and Mental Health*, 10(5), 439-444.
- Ebata, K., Tseng, W. S. ve Miguchi, M. (1996). *Migration and adjustment*. Tokyo, Japan: Nihon Hyoronsha.
- Ehnholt, K. A., & Yule, W. (2006). Practitioner Review: Assessment and treatment of refugee children and adolescents who have experienced war-related trauma. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 47(12), 1197-1210.
- Ekinci, S. ve Tuncel, B. (2015). Göç ve insan. *Birey ve Toplum Dergisi*, 5(9), 9-12.
- Erdoğan, M. M. (2015). *Türkiye'deki Suriyeliler: toplumsal kabul ve uyum*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Farley, T., Galves, A. L., Dickinson, L. M., & Perez, M. D. J. D. (2005). Stress, coping, and health: a comparison of Mexican immigrants, Mexican-Americans, and non-Hispanic whites. *Journal of immigrant health*, 7(3), 213-220.
- Fazel, M., Wheeler, J. ve Danesh, J. (2005). Prevalence of serious mental disorder in

7000 refugees resettled in western countries: A Systematic review. *The Lancet*, 365(9467), 1309-1314.

Festinger, L. (1962). *A theory of cognitive dissonance* (Vol. 2). Stanford university press.

Furnham, A. (2003). Belief in a just world: Research progress over the past decade. *Personality and individual differences*, 34(5), 795-817.

Giray, F. S. (2009). *Suç işlemiş ve işlememiş ergenlerin adil dünya inancı ve bağışlayıcılık tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Glenn, N. D. (1975). The contribution of marriage to the psychological well-being of males and females. *Journal of Marriage and the Family*, 594-600.

Gove, W. R., Hughes, M., & Style, C. B. (1983). Does marriage have positive effects on the psychological well-being of the individual?. *Journal of health and social behavior*, 122-131.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2015). *Türkiye ve Göç*. Ankara: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları.

Gönenç, Z. (2019). *15-17 Yaşlarındaki Ergenlerde Şükür ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin Araştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Göregenli, M. (2003). Şiddet, kötü muamele ve işkenceye çocuklarda değerlendirmeler, tutumlar ve deneyimler, İşkencenin Hukukçuların Rolü Projesi Raporu, İzmir.

Hafer, C. L., Bègue, L., Choma, B. L., & Dempsey, J. L. (2005). Belief in a just world and commitment to long-term deserved outcomes. *Social Justice Research*, 18(4), 429-444.

- Hançer, M. (2003). Ölçeklerin yazım dilinden başka bir dile çevirileri ve kullanılan değişik yaklaşımlar. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 47-61.
- Hollifield, J. F. (2000). The politics of international migration. *Migration theory: Talking across disciplines*, 3, 227-288.
- Hyoun, K., & McKenry, P. (2002). The relationship between marriage and psychological well-being. *Journal of Family issues*, 23(8), 885-11.
- Husain, N., Creed, F. ve Tomenson, B. (1997). Adverse social circumstances and depression in people of Pakistani origin in the UK. *The British Journal of Psychiatry*, 171(5), 434-438.
- Işıkçı, Y. (2017). Türkiye'de Kamu Politikası Olarak 2000 Yılı Sonrası Uluslararası Göç Yönetiminin Analizi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi* 13(25).
- İnsan Hakları İzleme Komisyonu Raporu (2010). *İnsan Hakları Işığında Mülteciler, Sığınmacılar ve Yasadışı Göçmenlerin Sorunları*. Ankara: TBMM Basımevi.
- Johnston, B. M., & Glasford, D. E. (2018). Intergroup contact and helping: How quality contact and empathy shape outgroup helping. *Group Processes & Intergroup Relations*, 21(8), 1185-1201.
- Johnston, C. S., Krings, F., Maggiori, C., Meier, L. L., ve Fiori, M. (2016). Believing in a personal just world helps maintain well-being at work by coloring organizational justice perceptions. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 25(6), 945-959.
- Kalbfleisch P.J. (1997), Appeasing the mentor. *Aggressive Behavior*, 23, 389-403.
- Kanık, B. (2021). Adil Dünya İnancı ve Algılanan Kontrol Eksikliğinin Suriyeli Göçmenlere Yönelik Yardım Etme Davranışı Üzerindeki Etkisi.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Kitabevi.

Keskin, N. E. (2006). Türkiye'de Kamu Yönetimi Disiplininin 'Köken' Sorunu. *Amme İdaresi Dergisi*, 39(2), 1-28.

Keyes, C. L. (2002). The mental health continuum: From languishing to flourishing in life. *Journal of health and social behavior*, 207-222.

Kılıç, Selim (2016), “Cronbach’ın Alfa Güvenirlik Katsayısı”, *Journal Of Mood Disorders*, 6(1), 47-48.

Kılınç, S. ve Torun, F. (2011). Adil dünya inancı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(1), 1-14.

Kızılay Suriye Krizi Genel Bilgiler, <https://www.kizilay.org.tr/KizilayMedya>. Erişim Tarihi: 06.04.2018.

Kim, E., & Park, H. (2018). Perceived gender discrimination, belief in a just world, self-esteem, and depression in Korean working women: A moderated mediation model. In *Women's Studies International Forum*, 69, 143-150.

Kirman, M. A. ve Dölek, İ. (2020). *Göç ve Din*. Ankara: Astana Yayınları.

Koldaş, U., & Köprülü, N. (2011). Arap İntifadası Mı? Arap Dünyasındaki Toplumsal Hareketlerin İçsel, Bölgesel ve Uluslararası Dinamikleri. *Akademik Ortadoğu*, 6(1), 23-61.

Kuo, B. C. (2014). Coping, acculturation, and psychological adaptation among migrants: a theoretical and empirical review and synthesis of the literature. *Health Psychology and Behavioral Medicine: An Open Access Journal*, 2(1), 16-33.

Küçü, E. (2018). *Lise Öğrencilerinde Mükemmeliyetçilik, İhtiyaç Doyumu ve*

- Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Lerner, M. J. (1965). Evaluation of performance as a function of performer's reward and attractiveness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1(4), 355.
- Lerner, M. J. (1980). The belief in a just world. In *The Belief in a just World* (pp. 9-30). Springer, Boston, MA.
- Lerner, M. J., & Miller, D. T. (1978). Just world research and the attribution process: Looking back and ahead. *Psychological bulletin*, 85(5), 1030.
- Li, M. ve Anderson, J. G. (2016). Pre-migration trauma exposure and psychological distress for Asian American immigrants: Linking the pre-and post-migration contexts. *Journal of Immigrant and Minority Health*, 18(4), 728-739.
- Lima-Nunes, A., Pereira, C. R. ve Correia, I. (2013). Restricting the scope of justice to justify discrimination: The role played by justice perceptions in discrimination against immigrants. *European Journal of Social Psychology*, 43(7), 627-636.
- Lipkusa, I. M., Dalbert, C., & Siegler, I. C. (1996). The importance of distinguishing the belief in a just world for self versus for others: Implications for psychological well-being. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22(7), 666-677.
- Macaskill A, Maltby J, Day L. (2002), Forgiveness of self and others and emotional empathy. *The Journal of Social Psychology*, 142,663–665.
- Muharrem, E. S., & Hamza, A. (2004). Kent yönetimi, kentlileşme ve göç: sorunlar ve çözüm önerileri. In *Journal of Social Policy Conferences* (No. 48).
- Muhwezi, W. W., & Sam, D. L. (2004). Adaptation of urban refugees in Uganda: A study of their socio-cultural and psychological well being in Kampala city. *Journal of Psychology in Africa*, 14(1), 37-46.

O'Connor, W., Morrison, T. Mcleod, L. ve Anderson, D (1996), A Meta-Analytic Review of the Relationship Between Gender and Belief in a Just World. *Journal of Social Behavior and Personality*, 1, 141-148.

Oktan, V. (2010). Farabi değişim programı öğrencilerinin algılanan sosyal destekleri ile öznel iyi oluşlarının incelenmesi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 9(18), 47-60.

Olçay, Z. (2012). Mülteci-göçmen belirsizliğinde iklim mültecileri. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 99(232-233), 201.

Ortaylı, İ. (2006), "Genel Göç Olgusu", 8-11 Aralık Uluslararası Göç Sempozyumu. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Otto, K., Boos, A., Dalbert, C., Schöps, D., & Hoyer, J. (2006). Posttraumatic symptoms, depression, and anxiety of flood victims: The impact of the belief in a just world. *Personality and individual differences*, 40(5), 1075-1084.

Özdemir, E. (2017). Suriyeli mültecilerin Türkiye'deki algıları. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 16(1), 116-136.

Özden, K. (2014). *Üniversite öğrencilerinde psikolojik iyi oluşun psikososyal yordayıcılarının sosyal bilişsel kariyer kuramı açısından incelenmesi* (Master's thesis, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Özgüven, İ. E. (2000). Evlilik ve Aile Terapisi, PDREM Yayınları, Ankara.

Özkalp, E. (1995). *Sosyolojiye giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Parasız, İ., & Bildirici, E. (2002). *Modern emek ekonomisi*. Ezgi.

Perruchoud, R., ve Redpath, J. (2011). *Glossary on migration*. Geneva: International Organization for Migration.

- Ritter, C., Benson, D. E., & Synder, C. (1990). Belief in a just world and depression. *Sociological Perspectives*, 33(2), 235-252.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2001). On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. *Annual review of psychology*, 52(1), 141-166.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of personality and social psychology*, 57(6), 1069.
- Ryff, C. D. (1995). Psychological well-being in adult life. *Current directions in psychological science*, 4(4), 99-104.
- Ryff, C. D., & Singer, B. H. (2008). Know thyself and become what you are: A eudaimonic approach to psychological well-being. *Journal of happiness studies*, 9(1), 13-39.
- Sadiq, S., & Bashir, A. (2015). Relationship between perceived discrimination and depression: Moderating role of belief in just world among transgender in Punjab. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 41(3), 203.
- Sarıteke, İ., Kahraman, Ö. F. ve Aydın, A. (2018). Türkiye'deki Suriyeli nüfusun hukuki statüsü ile ilgili bir analiz. *Electronic Turkish Studies*, 13(7).
- Saygın, Y. ve Aslan, C. (2009). Üniversite Öğrencilerinin sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, (28): 207-222.
- Segrin, C., & Taylor, M. (2007). Positive interpersonal relationships mediate the association between social skills and psychological well-being. *Personality and individual differences*, 43(4), 637-646.

Sevinç, G., Davran Kantar, Müge. ve Sevinç, R. M.(2018). Türkiye’de Kırdan Kente Göç ve Göçün Aile Üzerindeki Etkileri. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 3(6), 70-82

Sönmez, M. E., & Ayık, U. Sınır İllerindeki (Gaziantep, Hatay ve Şanlıurfa) Suriyeli Sığınmacıların Sosyal, Ekonomik ve Nüfus Yapıları. *Gaziantep Üniversitesi Ayıntab Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 64-75.

Srivastava, A., & Yun, S. (2018). Psychological Contract Breach and Creativity: Examination of Linkages. *Seoul Journal of Industrial Relations*, 29.

Şahin, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2).

Şahin, M. C., & Aydemir, S. (2018). Zorunlu-kitlesel göç olgusuna sosyolojik bir yaklaşım: Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılar örneği. *Dini Araştırmalar*, 21(53 (15-06-2018)), 121-148.

Şimşek, A. (2012). Alanyazın Taraması. *Ed. A. Şimşek, Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Eskişehir: Açıköğretim Yayınları.

Taş, H. & Özcan, S. (2018). Suriyeli Göçmen Sorunlarının, Sosyal Politikalar Bağlamında Analizi. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 7 (17), 36-54.

Telef, B. B. (2013). Psikolojik İyi Oluş Ölçeği: Türkçeye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 374-384.

Tiftik, N. (2012). *Adam öldürme eylemi nedeniyle hüküm giymiş olan kadınlarda,*

çocukluk örselenme yaşantılarına maruz kalma düzeyi, adil dünya inancı ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi/The relationship among the childhood trauma experiences, the belief in a just world and anger expression styles in women convicted of murder (Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Tip, L. K., Brown, R., Morrice, L., Collyer, M. ve Easterbrook, M. J. (2019). Improving refugee well-being with better language skills and more intergroup contact. *Social Psychological and Personality Science*, 10(2), 144-151.

Topçu, S. ve Başer, A. (2006). Göç ve sağlık. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10(3), 37-41.

Türker, R. N., & Tokur, B. (2019). Savaş Mağduru Sığınmacı Çocuklarda Hayat ve Tanrı Algısı: 7-12 Yaş Arası Suriyeli Çocuklar. *Eskiyei*, (39), 367-389.

TÜİK, (2013). Yaşam memnuniyeti araştırması. Erişim tarihi:18.04.2014.
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16052>

Tunca, H. Ö. (2018). Suriye'den Türkiye'ye Göç: Tehditler ve Fırsatlar. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 28(2), 47-68.

Tümertekin, E. ve Özgüç, N. (1997). *Beşerî coğrafya: İnsan. Kültür. Mekân*. Çantay Kitabevi.

Tümtaş, S. ve Ergün, C. (2016). Göçün toplumsal ve mekânsal yapı üzerindeki etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(4), 1347-1359.

Türker, R. N., & Tokur, B. (2019). Savaş Mağduru Sığınmacı Çocuklarda Hayat ve Tanrı Algısı: 7-12 Yaş Arası Suriyeli Çocuklar. *Eskiyei*, (39), 367-389.

Tseng W-T. (2001). *Handbook of cultural psychiatry*. San Diego: Academic Press.

- Ucar, G. K., Hasta, D., & Malatyali, M. K. (2019). The mediating role of perceived control and hopelessness in the relation between personal belief in a just world and life satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 143, 68-73.
- Uğuz, Ş., Bilgen, İ., Yerlikaya, E. E., & Evlice, Y. E. (2004). Göç ve göçün ruhsal sonuçları. *Çukurova Üniversitesi Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 13, 283-394.
- Uluslararası Af Örgütü (2009). *İki Arada Bir Derede* (Türkiye'deki Mültecilere Koruma Sağlanmıyor). Uluslararası Af Örgütü Yayınları.
- Uzun, A. A. (2015). Türkiye'deki Suriyeli Nüfusun Hukuki Statüsü ile İlgili Bir Analiz. *Ankara Barosu Dergisi*, 1:107-120.
- Ünal, S. (2014). Türkiye'nin beklenmedik konukları:" Öteki" bağlamında yabancı göçmen ve mülteci deneyimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 6(3), 65-89.
- Van den Berg, H., & Bodvarsson, Ö. B. (2009). *The Economics of Immigration: Theory and Policy*. Springer-Verlag Berlin Heidelberg.
- Wagstaff, G. (1983). Correlates of Just World in Britain. *The Journal of Social Psychology* 121, 145-146.
- Waterman, A. S. (1993). Two conceptions of happiness: Contrasts of personal expressiveness (eudaimonia) and hedonic enjoyment. *Journal of personality and social psychology*, 64(4), 678.
- World Health Organisation (WHO). (2014). Mental health: A state of well-being (WHO factfile, August, p. 1). Geneva: WHO.
- Yalçın, C. (2004). Göç Sosyolojisi, Anı Yayıncılık: Ankara.
- Yalçın, C. (2004). Göç Sosyolojisi, *Yaman/Uyum ve Ötekileşme Ayırımında Suriyeli Sığınmacılar*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Yaman, M. ve Güç, E. (2018). Türkiye’de Göç Olgusunun Toplu Konut Uygulamaları Bağlamında Değerlendirilmesi: İzmir Egekent-2 Örneği. *Tarih Okulu Dergisi*, 11(33), 1045-1070.

Yıldız, Ö. (2013). Türkiye Kamplarında Suriyeli Sığınmacılar: Sorunlar, Beklentiler, Türkiye ve Gelecek Algısı. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 16(1), 140-169.

Yılmaz, A. (2014). Uluslararası göç: çeşitleri, nedenleri ve etkileri. *Electronic Turkish Studies*, 9(2).

Yolcuoğlu, İ. G. (2013). *Kontrolsüz Göç, Kentleşme ve Nüfus Yapısında Değişmelerin Etkileri*. İstanbul: Nar Yayınevi.

Zülal, A. (2002) “21. Yüzyılda Göçler”, *Bilim ve Teknik*, 415, 60–64.

EKLER

Ek 1: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayı

Üzerinde doküman numarası bulunmayan dokümanlar kontrolsüz dokümandır.

HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARARLARI

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	SAYFA NO
01.10.2020	11	15	3/3

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 01.10.2020 tarihinde Başkan Prof. Dr. Seval YAVUZ başkanlığında toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.

KARAR-15: Dr. Öğr. Üyesi İlbey DÖLEK koordinatörlüğünde Yusuf DOĞRU tarafından gerçekleştirilecek “Suriyeli Göçmenlerde Adil Dünya İnancı ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Hatay İli Örneği” başlıklı tez çalışması için hazırlanan ölçek Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi kapsamında değerlendirilmiş olup ölçek kullanım izinleri alınmak suretiyle uygulanmasının uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

İMZA Prof. Dr. Seval YAVUZ Başkan		
İMZA Prof. Dr. Mehmet ÖZBİRECİKLİ Bşk. Yrd.	İZİNLI Prof. Dr. Jale ÖZTÜRK ÜYE	İZİNLI Prof. Dr. Hatice PAMİR ÜYE
İMZA Prof. Dr. Melis MİNİSKER ÜYE	İMZA Prof. Dr. Murat TEK ÜYE	İMZA Prof. Dr. Nizam ÖNEN ÜYE

Doküman No:902-01-FR-006

İlk Yayın: 11.12.2015

Rev. Tarihi:

Rev. No: 00

Sayfa 1 / 1

Ek 2: Kişisel Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz? A) Kız B) Erkek
2. Yaşınız? A) 18-25 B) 26-35 C) 36-45 D) 46-55 E) 56 ve üzeri
3. Eğitim Durumunuz: A) İlköğretim B) Ortaokul C) Lise D) Üniversite E) Lisansüstü
4. Medeni Durumunuz? A) Evli B) Bekar C) Boşanmış
5. Türkiye'ye Göç Etme Tarihi:
6. Nerede yaşıyorsunuz? A) İl Merkezi B) İlçe C) Köy
7. Ailenin gelir düzeyi? A) Düşük B) Orta C) İyi D) Çok iyi
8. Herhangi bir işte çalışıyor musunuz? A) Evet B) Hayır
9. Hatay'da herhangi bir yakınınız bulunuyor mu? A) Evet B) Hayır
10. Kiminle beraber yaşıyorsunuz? A) Eşim-Çocuklarım B) Anne-Babam C) Arkadaşlar D) Akrabalar E) Diğer

Ek 3: Adil Dünya İnancı Ölçeği (ADIÖ)

Below you will find various statements. Most likely, you will strongly agree with some state- ments, and strongly disagree with others. Sometimes you may feel more neutral.

Read each statement carefully and decide to what extent you personally agree or disagree with it. Circle the number which corresponds to this judgment. Make sure you circle a number for every statement.

		strongly agree	agree	slightly agree	slightly disagree	disagree	strongly disagree
1	I believe that, by and large, I deserve what happens to me.	6	5	4	3	2	1
2	I am usually treated fairly.	6	5	4	3	2	1
3	I believe that I usually get what I deserve.	6	5	4	3	2	1
4	Overall, events in my life are just.	6	5	4	3	2	1
5	In my life injustice is the exception rather than the rule.	6	5	4	3	2	1
6	I believe that most of the things that happen in my life are fair.	6	5	4	3	2	1
7	I think that important decisions that are made concerning me are usually just.	6	5	4	3	2	1
8	I think basically the world is a just place.	6	5	4	3	2	1
9	I believe that, by and large, people get what they de- serve.	6	5	4	3	2	1
10	I am confident that justice always prevails over in- justice.	6	5	4	3	2	1
11	I am convinced that in the long run people will be compensated for injustices.	6	5	4	3	2	1

12	I firmly believe that injustices in all areas of life (e.g., professional, family, politic) are the exception rather than the rule.	6	5	4	3	2	1
13	I think people try to be fair when making important decisions.	6	5	4	3	2	1

Ek 4: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Below are 8 statements with which you may agree or disagree. Using the 1–7 scale below, indicate your agreement with each item by indicating that response for each statement.

- 7 - Strongly agree
- 6 - Agree
- 5 - Slightly agree
- 4 - Neither agree nor disagree
- 3 - Slightly disagree
- 2 - Disagree
- 1 - Strongly disagree

___ I lead a purposeful and meaningful life

___ My social relationships are supportive and rewarding

___ I am engaged and interested in my daily activities

___ I actively contribute to the happiness and well-being of others

___ I am competent and capable in the activities that are important to me

___ I am a good person and live a good life

___ I am optimistic about my future

___ People respect me

Ek 5: Gönüllü Katılım Formu

Bu çalışma, “Suriyeli Göçmenlerde Adil Dünya İnancı ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Hatay İli Örneği” başlıklı bir araştırma çalışması olup Hatay ilindeki Suriyeli göçmenlerin, adil dünya inancı düzeyleri ve psikolojik iyi oluşlarının incelenmesi amacını taşımaktadır. Çalışma, Yusuf DOĞRU tarafından yürütülecek ve sonuçları bilimsel amaçlar doğrultusunda ortaya konacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, sizlerden bazı form ve ölçekleri doldurmanız istenmektedir.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler dosyalama ve şifreleme yöntemi ile korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Göç Araştırmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Yusuf DOĞRU'ya yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı: Yusuf DOĞRU

Adres :

İş Tel :

Cep Tel :

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

Ek 6: Kişisel Bilgi Formu – Arapça

استمارة المعلومات الشخصية

1. الجنس؟ (أ) أنثى (ب) ذكر			
2. العمر؟ (أ) 25-18 (ب) 35-26 (ج) 45-36 (د) 55-45 (هـ) 55 وما فوق			
3. المستوى التعليمي: (أ) ابتدائي (ب) إعدادي (ج) ثانوي (د) جامعي (هـ) دراسات عليا			
4. الحالة الاجتماعية: (أ) متزوج (ب) أعزب (ج) مطلق			
5. تاريخ الهجرة إلى تركيا			
6. مكان العيش (أ) مركز المدينة (ب) منطقة (ج) قرية			
7. مستوى الدخل المادي للأسرة (أ) سيء (ب) متوسط (ج) جيد (د) جيد جدا			
8. هل هناك عمل أو وظيفة تقومون بها (أ) نعم (ب) لا			
9. هل لديكم أقارب في هاتاي (أ) نعم (ب) لا			
10. (ب) مع من تعيشون؟ الزوج والأولاد (ب) الأم والأب (ج) الاصدقاء (د) الاقرباء (هـ) آخر			

Ek 7: Adil Dünya İnancı Ölçeği – Arapça

1- فيما يلي ستجد مجموعة من العبارات، بعضها ستوافق عليها بشدة، والبعض الآخر قد لا توافق عليها أبداً ، وبعضها ستجد نفسك حيادياً بالنسبة لها.

اقرأ كل عبارة من العبارات بدقة واختر (بشكل شخصي) الموافقة أو عدم الموافقة عليها ،
ضع دائرة حول الرقم المناسب الذي تختاره لكل عبارة ، وتأكد من وضع دائرة للرقم المناسب أمام جميع العبارات.

أوافق كلياً	أوافق	أوافق قليلاً	لا أوافق قليلاً	لا أوافق كلياً	
6	5	4	3	2	1
1. أنا أوّمن أنني أستحق كل ما يحدث لي في النهاية	6	5	4	3	2
2. لقد تمت معاملتي بشكل عام بـ	6	5	4	3	2
3. غالباً ما كنت أجد ما استحقّه.	6	5	4	3	2
4. عندما أنظر بشكل عام، فإن الأحداث التي مررت بها عادلة	6	5	4	3	2
5. الظلم في حياتي هي حالات استثنائية	6	5	4	3	2
6. أنا أوّمن أن معظم الأحداث بقسمها الأكبر التي تعرضت لها في الحياة كانت عادلة	6	5	4	3	2
7. أظن أن القرارات المهمة التي تم اتخاذها بشأني عادلة في الغالب	6	5	4	3	2
8. أظن أن العالم في الواقع مكان عاد	6	5	4	3	2
9. أنا أوّمن بأن الناس سيجدون في النهاية ما يستحقونه.	6	5	4	3	2
10. أنا متأكد من أن العدالة ستسود بشكل دائم في وجه الظلم.	6	5	4	3	2
11. أنا أوّمن عتقد أن الناس سيتغلبون على الظلم على المدى الطو	6	5	4	3	2
12. أنا أوّمن أن الظلم في جميع مجالات الحياة (مثل الحياة العملية، والحياة الأسرية، والحياة السياسية، وما إلى ذلك) هي استثناء وليست قاعدة.	6	5	4	3	2
13. أنت أوّمن أن الناس يسعون جاهدين ليكونوا عادلين عند اتخاذ قرارات مهمة	6	5	4	3	2

Ek 8: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği – Arapça

مقياس الصحة النفسية

2- فيما يلي 8 عبارات قد توافق أو لا توافق عليها. الرجاء تحديد مدى موافقتك على كل عبارة باستخدام المقياس من 1 إلى 7 أدناه.

أوافق كلياً	أوافق	أوافق قليلاً	متردد	لا أوافق قليلاً	لا أوافق	لا أوافق كلياً	
7	6	5	4	3	2	1	1. أنا أعيش حياة هادئة وذات معنى.
7	6	5	4	3	2	1	2. علاقاتي الاجتماعية تقدم لي الدعم النفسي.
7	6	5	4	3	2	1	3. لدي أنشطة يومية أهتم بها.
7	6	5	4	3	2	1	4. أساهم فيما يزيد من سعادة ورفاهية الآخرين من حولي.
7	6	5	4	3	2	1	5. لدي القدرة على القيام بالأنشطة التي تهمني بشكل جيد.
7	6	5	4	3	2	1	6. أنا إنسان جيد وأعيش حياة جيدة.
7	6	5	4	3	2	1	7. أنا متفائل بشأن مستقبلي.
7	6	5	4	3	2	1	8. الناس يحترموني.

Ek 9: Gönüllü Katılım Formu – Arapça

استمارة المشاركة البحثية التطوعية

تبحث هذه الدراسة " العلاقة بين الإيمان بعدالة الحياة والتمتع بصحة نفسية جيدة لدى المهاجرين السوريين:

تهدف دراسة بحثية بعنوان "حالة محافظة هاتاي" إلى دراسة مستويات بعدالة الحياة والتمتع بصحة نفسية جيدة للمهاجرين السوريين في محافظة هاتاي.

سيتم إجراء الدراسة من قبل "يوسف رايت" وسيتم طرح نتائجها للأغراض العلمية فقط.

- مشاركتك في هذه الدراسة طوعية.
- سوف يطلب منك ملء بعض الاستمارات والمقاييس لغرض الدراسة.
- ليس عليك كتابة اسمك أو تقديم أي معلومات تكشف عن هويتك / سيتم الاحتفاظ بأسماء المشاركين في الدراسة سراً.
- لن تستخدم البيانات التي يتم جمعها ضمن نطاق البحث إلا للأغراض العلمية، ولن تستخدم لغرض آخر غير غرض البحث أو في أي بحث آخر، وإذا لزم الأمر، لن يتم مشاركتها مع الآخرين دون إذنك (الكتابي).
- لديك الحق في مراجعة البيانات التي تم جمعها منك في حال كنت ترغب في ذلك.
- سيتم حماية البيانات التي تم جمعها منك في ملفات بعد تشفيرها وسيتم أرشفتها أو إتلافها في نهاية البحث.
- لن تكون هناك أسئلة / طلبات قد تزعجك أثناء عملية/عمليات جمع البيانات. ومع ذلك، في حال شعرت بعدم الارتياح لأي سبب من الأسباب خلال المشاركة الخاصة بك، ستكون قادراً على ترك الدراسة في أي وقت. إذا قررت ترك الدراسة، ستتم إزالة البيانات التي تم جمعها منك من الدراسة وإتلافها.

شكراً لك على وقتك الذي خصصته لقراءة وتقييم نموذج المشاركة الطوعية. يمكنك طرح أية أسئلة حول الدراسة على طالب الدراسات العليا في قسم دراسات الهجرة في جامعة مصطفى كمال في هاتاي الطالب "يوسف دوغرو".

اسم الباحث: YUSUF DOĞRU

أوافق على استخدام المعلومات التي أقدمها لهذه الدراسة لأغراض علمية، مع العلم أنه يمكنني ترك الدراسة في حال أردت ذلك.

(يرجى تقديم هذا النموذج إلى الشخص الذي يقوم بجمع البيانات بعد الانتهاء والتوقيع عليها.)

اسم وكنية المشترك:

التوقيع:

التاريخ

Ek 10: Adil Dünya İnancı Ölçeği (ADIÖ) Kullanım İzni

Dear Yusuf,

Herewith I give you the permission to use the General Belief in a Just World Scale as well as the Personal Belief in a Just World Scale (which is more important for your study) in your studies. More information regarding both scales you will find here

https://paedagogik.uni-halle.de/arbeitsbereich/psycho-erz/dalbert/download_instrumente/

I wish you best success with your studies.

With best regards
Claudia Dalbert

Von meinem iPhone gesendet

Anfang der weitergeleiteten Nachricht:

Ek 11: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Kullanım İzni

Flourishing Scale (FS)

Permissions

The scale is copyrighted but you are free to use it without permission or charge by all professionals (researchers and practitioners) as long as you give credit to the authors of the scale:

Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D., Oishi, S., & Biswas-Diener, R. (2009). New measures of well-being: Flourishing and positive and negative feelings. *Social Indicators Research*, 39, 247-266.

